„Mennél több szabadságot enged az ember magának a földön, annál inkább le kell láncolnia magát az éghez.“

TOCQUEVILLE

Hazánk

„. . . ha elraboljuk azoknak a szabadságát, akiket gyűlölünk, kockára vetjük azoknak szabadságát is, akiket szeretünk.“

WENDELL WILLKIE

II. évfolyam 5. szám | A Demokrata Néppárt lapja | 1947 augusztus 24.

Miért kell keresztény világnézeti pártot?

Írta: Barankovics István

Az elmult két évben gyakorta szegezték mellemnek a vádat, hogy merőben fölösleges, sőt kártékony célt hajszolok, amikor keresztény világnézeti párt létrehozását és kiépítését sürgetem. Kormánypárti és ellenzéki tájakról egyaránt ért ez a szemrehányás, amely mögött hol a vetélytárstól való viszolygás, hol általában a világnézet politikai jelentősége iránti érzéketlenség húzódott meg. A legkevésbé méltányolták a világnézeti politika szükségességét azok a csoportok, amelyek a lényeges politikai feladatot nem valamely nagyvonalú és hosszúlejáratú, egy új társadalmi, gazdasági és politikai rendet elővételező program kidolgozásában és megvalósítására irányuló törekvésben látták, hanem egyedül abban az akcióprogramban, amelynek magvát az a szándék alkotta, hogy a marxizmus előretörését megakadályozzák vagy legalább lassítsák. Ez utóbbiak egy nagyvonalú és hosszúlejáratú pozitív világnézeti program helyett egy rövidtávlatú, gyors sikerre számító, merőben negatív programra esküdtek, amelyet *nem valamiért*, hanem *valami ellen* való szándék és akarat jellemez. Ebből a felemás, egyenlőtlen helyzetből a magyar politikai életnek is számtalan nehézsége származott. Ez a stratégianélküli taktika vitte vagy szorította az ú. n. polgári frontot nem egyszer olyan zsákutcákba, amelyeket kikerülhetett volna, ha egy világnézeti program céljaihoz tudta volna szabni a saját cselekvéseit és szándékait és partnerei kezdeményezéseinek kiértékelését.

Érdekes és a magyar politikai ösztön egészséges működésére vall, hogy — a keresztény politikához hozzátapadó (és persze, a nem-keresztény politikai mozgalmakhoz is hozzátapadó), tőle idegen szándékokon innen és túl — valóságos népigény követelte egy olyan program megalkotását és pártkeretben való képviseletét, amely a keresztény világnézet XX. századi, közéleti következményeit zárja magában. A közvélemény és a közérzület, anélkül, hogy egy modern, szociális és demokratikus keresztény politika határozott, világos célú programját megfogalmazta volna magának, a népigénymélységeiből és erejével követelte a keresztény világnézeti pártot, ami egyrészt arra vall, hogy ősi keresztény hitének és kultúrájának erei ma sincsenek kiapadóban, másrészt arra utal, hogy a magyar keresztény tömegek nem estek ki az európai élet üteméből, a magyar tengerszem ma is visszareng az európai tengerre, s az európaszerte virágzó keresztény közéleti mozgalmakat létrehozó szüségletek megértésére a magyar kereszténység tömegei ma is rá vannak hangolva.

Ha a közvéleménynek a keresztény világnézeti párt iránti igényéből kihámozzuk a szükségessége mellett bizonyító érveket, lényegükben helyes, a tudomány és a tapasztalat által is igazolható érvekre bukkanunk. Szükség van egy keresztény világnézeti pártra, mert ma a politikai porondon is világnézeti küzdelem folyik s mindenütt Géniuszok csatája hallik. A marxista pártok, amelyek számarányukat túlszárnyaló nyomatékkal, lendületes dinamikával és a maguk világnézeti erőforrásaiból táplálkozó elszántsággal veszik ki részüket a jövendő együttélési rendjének formáló munkájából, szintén jelesül világnézeti alapon állanak. A történelmi anyagelvűség világnézetére épült marxizmus programja mellett csak a keresztény világnézeten felépült társadalomtudomány termelt ki olyan, részleteiben is kidolgozott új együttélési tervet, amelynek sem a tudomány, sem a haladás szine előtt nem kell szégyenkeznie. Magyarország népének túlnyomóan nagy többsége ma is az evangéliumi tanítások teljességét magábanfoglaló kereszténységet vallja világnézetének. A magyar nép többsége — bárminő pártban keresi is jelenleg politikai otthonát, — a keresztény világnézeti alapvetésű programban látja azoknak a közéleti törekvéseknek foglalatát, amelyek a szociális igazságosság és a demokratikus szabadság és egyenlőség szempontjából a marxizmussal szemben semmiféle elmaradottságot nem jelentenek, hanem ezekhez a kereszténység szellemi és lelki értékeinek *többletét* adják.

Ez utóbbi érv a leglényegesebb és politikai szempontból a legnyomósabb, mert röviden azt mondja: a XX. században a marxizmus mellett csak a tévedhetetlen evangélium igazságaihoz igazodó keresztény társadalomtudomány ad az emberiségnek *biztató és lelkesítő látomást arról az új társadalomról, amely a szabadság és egyenlőség irányában kiteljesedő embereszménynek megfelel és amely a legteljesebb szociális igazságosságot, a legnagyobb emberi szabadságot és a legkiegyenlítettebb emberi egyenlőséget jelenti, az emberi lélek természetfeletti igényeinek nem elejtésével, hanem nyomatékos tiszteletbentartásával.*

A mult politikai képleteiben gondolkodók és azok, akiknek világnézeti ismeretei hiányosak vagy akarati életüket mozgató világnézeti érzületük bizonytalan, természetesen gyöngén, idegenkedve vagy sehogy sem ismerik fel egy ilyen szociális és demokratikus töltésű keresztény világnézeti politika jelentőségét, a keresztény hit és kultúra, valamint a szociális és demokratikus népeszmék sikeres megvalósítása szempontjából. Ők a keresztény politika lényegét egyszerűen a nagy negatívumban, a merev tagadásban, a puszta szembefordulásban látják, amely a marxizmus és a liberálizmus minden kezdeményezésének ellene szegül. Éppen világnézeti értékelő szempontok hiányában képtelenek tudomásulvenni, hogy a marxizmus és a liberálizmus tömegmozdító és történelemformáló ereje elsősorban ama részigazságaiban rejlik és rejlett, amelyek letagadhatatlanul keresztények annyiban, amennyiben igazságok és amelyekkel szemben a puszta tagadás és a merev elutasítás csak arra volna jó, hogy a tömegek előtt a marxizmus vagy a liberálizmus tévedéseinek hitelét növelje és erősítse, sőt a kereszténység igazságainak hitelét is gyöngítse. Aki a tegnap politikai képleteihez köti hozzá közéleti gondolkodását, az a mult börtönébe zárja be magát és soha sem fogja felszabadítani szellemét a jövendő szabad távlatai felé és a világnézeti politika jellegének és fontosságának megértésére.

E tegnaphoz tapadók, e jelennel s jövővel szakítók, akikre a szószoros értelmében ráillik, hogy jövőjüket már a hátuk mögött nagyták, a politika mibenlétével sincsenek egészen tisztában. A politika nem egyéb, mint az ember közéleti környezetének, együttélésének formálására irányuló gondolkodás és cselekvés. Közéleti környezetemet azonban végső soron aszerint formálom, hogy mi a véleményem az emberi személy, továbbá a család, a nép, a nemzet, az állam az emberiség természetéről, hivatásáról, jogairól és kötelességeiről és egymáshoz való viszonyáról, egyszóval: mi a világnézetem. Lényegesen különböző lesz az államszemléletem aszerint, hogy az istencélú és halhatatlan lelkü, szabad személyt tisztelem-e az emberben, ki az államnál mérhetetlenül nagyobb érték, vagy pedig az embert is az állati létrend magasabb kategóriájába helyezem. Egészen más jogot tulajdonítok az államnak a családdal szemben aszerint, hogy a családban csupán élettani és érdekközösséget, sőt élvezetközösséget látok-e vagy olyan életközösséget, amelynek értelmét a személyiség kiegészülése és az utódok adják meg, s amelyet a szentség koronáz. Lényegesen más véleményt alkotok az államról aszerint, hogy benne öncélú intézményt, csupán egy osztályuralom elnyomó eszközét, vagy közvetlenül embercélú intézményt látok-e. Ezek nem alárendelt jelentőségű, hanem lényeges és döntő különbségek, amelyek elől nem lehet a homokba dugni a fejünket. S e különbségek *világnézeti* gyökérzetűek.

A múltnak foglyai arra hivatkoznak, hogy ma éppúgy nincs, vagy legalább nincs több szükség keresztény világnézeti pártra, mint tegnap. Eltekintve most annak megérvelésétől, hogy tegnap is szükség lett volna rá s e szükséglet kielégítése csak a sajátos viszonyok következtében történt életképtelennek bizonyult formában, — bizonyos, hogy a történeti tegnapban nagybanegészben az ország jelentősebb csoportjainak nagy része egységesnek látszott a politika világnézeti alapjairól táplált felfogásában, a politikai tevékenység köréről és céljairól alkotott nézeteiben. Az ilyen társadalmakban az egyén, a család, a nép, a nemzet és az állam céljai és rendeltetése, jogköre és kötelességei tekintetében azok között a pártok között, amelyek egyáltalában létrejöhetnek, rendszerint csak lappanganak a különbségek: s a pártokra való tagozódás tulajdonképpen az eszközcélokra, a módszerekre és tempóra korlátozódik. Az ilyen társadalmakban a világnézet nem is bírhat különleges pártalkotó jelentőséggel, hiszen a leglényegesebb közéleti kérdésekben az éppen működő pártok nagyrésze között világnézeti ellentét nincsen. Az olyan társadalmakban azonban, amelyeknek pártjai közt ép világnézeti kérdésekben is lényeges eltérés van, szükségképpen a világnézet válik döntő pártformáló tényezővé, ami egyáltalában nem zárja ki, sőt a világnézeti frontok világos tisztázottsága következtében gyakorlatilag még meg is könnyítheti a különböző pártok között bizonyos gyakorlati célok terén az együttműködést, mert a világnézeti különbség tisztázása folytán a gyakorlati együttműködés egyik párt jellemét sem mossa el. A világnézeti alapot nélkülöző, nemmarxista pártok pl. gyakorta egyszerűen a marxizmus szekértolójának a szerepében tűnnek fel híveik előtt, ha valamely, esetlegesen marxista kezdeményezésű szociális törekvést pártfogolnak, mert helyeslésüknek csupán időszerű politikai indokoltságot tudnak adni, de világnézeti hitelesítést nem.

A keresztény világnézeti pártoknak európaszerte a haladás biztos és egyenletes útja szempontjából tűnik ki a fontosságuk. Szerepük nem egyoldalúan a féké vagy a motoré, hanem főként az, hogy a *teljesebb embereszmény* megvalósítása felé mutassanak s a közéleti tevékenységnek az erkölcsi mértékelést, amely nélkül sem tartós siker, sem valódi haladás nincs, megadják. E szerepük körében nem utolsó feladatuk megakadályozni azt, hogy a haladásellenes erők a lelki ellenállás lövészárkaiba bevonuljanak s hogy a maradiság a kereszténység szekerére rakja fel a maga csempészáruját.

Világnézet nélkül egyáltalában nem is lehet olyan magas közéleti célokat kitűzni, amelyek az emberekből az áldozatvállalás pátoszát ki tudják váltani. Pedig nagy közéleti célok megközelítése általános áldozatvállaló készség nélkül egyszerűen lehetetlen. Még kevésbé nyílik lehetőség tartós politikai egységek fenntartására a széles távlatokat nyitó, az egész emberi személyiséget kielégítő világnézeti alap nélkül. Akinek nincs világnézete, az a közéletben sem lát túl az orránál. Jóllehet az emberek mindig húzódoztak az áldozatok vállalásától, mégsem éltek soha olyan fölöttük álló eszmények nélkül, amelyek áldozatvállalásuknak értelmet adtak. Akinek világnézete van, az mindig ily messzi célok és magas eszmények felé halad, s ha a megtett út nem is elégíti ki, a világnézeti irány helyességébe vetett hit azt a meggyőződést kelti benne, hogy jó uton és hazafelé tart. A világnézet az ember számára nemcsak iránytű, hanem kikötő is. S amikor a közéletben géniuszok csatáznak, csak a világnézeti pártok tartanak kezükben iránytűt és mutatnak híveiknek kikötőt. A világnézet nélküli, csupán rövidlejáratú akció-programot valló pártok éppen azért olvadnak el — lassabban vagy gyorsabban — Európaszerte mindenütt, mert tömegeiket nem hatja át a nyugalomnak az az érzése, hogy hajójuk útját helyes iránytű mutatja, s hogy a háborgó hullámok és a fenyegető zátonyok veszélyein túl biztos kikötő felé tartanak. Sem áldozatra érdemes célként, sem vigaszként és jutalomként nem lebeg előttük az eszményekben és a célokban elővételezett jövendőnek látomása. Amelyik párt a világnézeti alapról lemond, tulajdonképpen jövőjéről mond le. Az ilyen párt egyenesen elveszi híveitől annak a lehetőségét, hogy ne csupán kurtatekintetű jelenüket, hanem jövőjüket is hozzákapcsolják. A gyakorlatias szemléletű tömeg szemében az akció-programot csak a határidős siker igazolhatja, mert az akció-program a napi érdekekből meríti erejét. A világnézeti program helyességéről alkotott meggyőződés pedig az ember hitében, szellemi ítéleteiben és erkölcsi érzületében gyökerezik és a lélek mélyebb tárnáiból meríti erejét. Egy nem-világnézeti párttal szemben szükségképpen mindig a világnézeti — bármilyen világnézeti — pártnak vagy mozgalomnak kell hosszútávon győznie, mert világnézeti pártnak csak világnézeti párt lehet a méltó versenytársa és partnere. Aki tehát kereszténységet és haladást *együtt* akar, annak előbb-utóbb egy szociális és demokratikus töltésű, keresztény világnézeti mozgalomban kell a helyét megtalálnia.

Nagy tudatlanság és még nagyobb naivitás azt hinni vagy elhitetni akarni, hogy a keresztény politika haladásellenes és reakciós, s hogy a kereszténység közéleti szerepe és következményei egy olyan egyenlettel fejezhetők ki, amelyben a másik tag a marxizmusnak vagy a liberalizmusnak puszta tagadása. A kereszténység sem mint hit, sem mint világnézet, sem mint új együttélési rendet megtervező társadalomtudomány és kivitelező program nem csupán azt mondja meg, hogy *mit nem akar*, hanem lényegesen arra felel, hogy *mit akar*. A kereszténység az európai és világkultúra kiirthatatlan éltető lelke, amelynek egyik csodálatos tulajdonsága éppen az, hogy eszményei előtt — talán más oltárokon, más fogalmazásban és más szertartások kíséretében — azok is hódolnak, akik már a hitet nem hiszik. A magyarság pedig népi, nemzeti és családi hagyományként építette be életébe a kereszténységet. A XX. században a szociális és demokratikus népeszméket hiánytalanul érvényesítő kultúrszemlélete és társadalomtudománya csak a kereszténységnek van, a más világnézetű és önmagáról ugyanezt állító marxizmuson kívül. A XX. század porondján e két hatalmas tömegmozgató erő áll, az embereket a jövendő társadalmának két nagy látomása vonzza, amelyek mindegyike a teljes embert igényli és azzal lép fel, hogy teljesértékű kultúrszemlélettel és szociológiával bír.

Elvi és gyakorlati-politikai okokból egyaránt szükség van tehát egy keresztény világnézeti pártra, amely a legteljesebb szociális igazságosságnak, a legbiztosabb emberi szabadságnak és a legkiegyenlítettebb emberi egyenlőségnek megfelelő új együttélési rend felé törekszik, s amelyben az ember természetfeletti igényei is biztos érvényesülési lehetőséget találnak. Ez a cél ma világszerte milliókat lelkesít, kik az idő élén járnak s akiket az összetartozandóság bensőséges érzelme egyetlen, nemzeteket átfogó egységbe fűz össze a közös hit szálaival és „a mindnyájan egyért és egy mindenkiért“ akaratának jegyében.

Ára: 1 forint

XII. PIUS LEVELE
a francia szociális hetek alkalmából

Ha azt kérdezik, hol találta meg a katolicizmus Európa országai között legkorszerűbb kifejezését, habozás nélkül válaszolhatjuk: a francia és a vele rokon belga földön. Sehol a katolicizmus nem foglalkozik oly behatóan szociális problémákkal, mint itt. Németországban talán már korábban mutatkozott a szociális katolicizmus elméleti megalapozása, de itt a szociális kérdés végül is elpolitizálódott, de nem is vált a nemzet hívő tömegeinek vérévé.

A franciák ősi apostolkodó szelleme, mely ma is a legnagyobb arányszámban adja a külföldi missziók személyzetét, nem hagyja nyugodni a francia katolikus társadalom lelkiismeretét. Ez a társadalom ma is a franciák régi eszmei hivatástudatának erejével akar részt venni az új világ felépítésében. Így a «szociális hetek» a franciák katolikus világ életének már évtizedek óta a francia katolikus világ életének nagy eseménye: itt vitatják meg a XX. század nagy társadalmi válságának kérdéseit és igyekeznek egységre hozni a különféle felfogásokat.

Az elmult évben tartott strassburgi szociális hetek visszhangjaképpen most a Szentatya is megszólalt és a kongresszus elnökéhez intézett rövid levélben, néhány egészen fontos, sok szempontból megvitatott kérdésben hallatta szavát. A magyar katolikus társadalom kötelessége e szót meghallani és saját gondjai között irányító elvként követni.

XII. Pius az államosításról

A levél első szakaszában az államosítások kérdésével foglalkozik s megállapítja, hogy *már Quadragesomo anno-enciklika is megállapította az államosítás megengedhetőségét, ha az a közjó érdekében történik.* Ellenben szükségesnek tartja újra hangsúlyozni, hogy az Egyház szociális elveinek szellemében csak olyan államosításokról lehet szó, melyek mellet a kis- és középvállalatok fejlesztése is lehetséges: «mikor szót emeltünk e kérdésben, a kis- és középvállalatok felsegítése volt igyekezetünk.»

Ami a foglalkozási ágak megszervezését illeti, a Szentatya aggodalommal látja, hogy mind

nagyobb lesz az űr munkáltató és munkás között

pedig mindkettőjük fölött „ott van maga a munka, mindnyájunk személyes életének feladata, mellyel a társadalomnak megszerezzük a neki szükséges javakat és szolgálatokat". A munka természeténél fogva alkalmas arra, hogy bensőleg összefogja az embereket, formát adjon a formátlanná lett társadalomnak. „Ha ellenben a társadalomból és az államból a dolgozóknak egyszerű gyülekezetét akarjuk kiképezni, félreismerjük mindkettőjük lényegét, elvesszük a munkától igazi értelmét a benső egyesítő erőt és végül is nem embereket szervezünk meg, hanem a bér és fizetésjövedelmeknek valami óriási összeadását végezzük csupán. A gazdasági erők uralta államban a közjó így éppen olyan súlyos helyzetbe kerül, mint a tőke nyomása alatt volt".

A termelés elosztásának

súlyos kérdésében a pápa úgy vélekedik, hogy túlságosan primitív jelszó az, hogy a legfontosabb maga a termelés. A termelést is emberek végzik emberek javára. A termelés maga is az emberek közötti viszony rendező elve. Bizonyos, hogy XIII. Leónak volt igaza, mikor hangsúlyozta, hogy *az államnak joga és kötelessége a termelés rendjébe beleavatkozni.* De amikor mint ma, a „laissez faire", vagyis a szabadverseny liberális elve oly erős támadásoknak van kitéve, ne essünk a másik végletbe: ne adjuk át egészen a terepet a termelés szervezésének. A társadalom szerveinek csak *segítő*-jelleget lehet, *segítenie* és *kiegészítenie* kell az egyén, a család, a foglalkozási ág tevékenységét.

Végül kikel a Szentatya azok ellen, akik, hogy az antiklerikalizmust és kereszténységellenességet leszereljék, hajlandók lennének a katolicizmust a magánéletre szorítani. „Ez a minimista állásfoglalás csak új ürügyeket szolgáltatna az Egyház ellenfeleinek. A katolikusok helyzetüket aszerint tarthatják fenn, vagy javíthatják meg, amilyen bátran váltják tettekre benső meggyőződésüket az élet egész területén, mind köz-, mind a magánéletben".

Láthatólag e levél hatása alatt folyt le aztán az idén a harmincnegyedik katolikus szociális kongresszus Párisban.

A hozzászólások megállapították, hogy

a szociális katolicizmus

a környezet törvényeinek tanulmányozásából kiindulva *jogi eszközökkel* igyekszik a társadalmat megreformálni s az államot csak oly mértékben óhajtja felhasználni, hogy az ne lépjen az egyéni és kollektív tevékenységek helyébe. Éppen a társadalmi összhang és béke kedvéért hangsúlyozza a közbenső testületek (család, foglalkozási ágak stb.) igen nagy szervezeti fontosságát: ezeknek bizonyos mozgási szabadságot, személyes életet kell hagyni. Ezzel szemben a kollektivista megoldás elbürokratizálásához vezet és vele együtt a társadalom teljes elproletárizálódásához.

Az egyes kérdésekben a szociális heteknek ezek a végső tételei:

1. A népesedés és a család kérdésénél túlhaladott álláspont a tiszta ösztönéletre alapított szemlélet, mert hiszen az emberiség hivatástudata megtisztult. De ugyanúgy csak túlhaladtunk az egyéni önkényen és a totális államok eugenikus felfogásán is. Az élet szaporítása csak a nemi ösztön fegyelmezésén alapulhat; ez alakítja át a családot nevelő környezetté, ahol az egyes ember élete a szeretet légkörében fejlődhet ki. Ennek azonban feltételei a normális fizikai életkörülmények (kereset, lakás, anyák támogatása), a család életét tiszteletben tartó törvénykezés és társadalmi berendezkedés és végül — a családi élet misztikájának megújulása, amit a szeretet, vagy ha tetszik a szerelem (a franciában ez egy szó) és a családalapítással járó felelősség mélyebb átérzése biztosít.

2. A tulajdon kérdése tulajdonképpen a termelési eszközök tulajdonának kérdése. Ha a munkát és a termelési eszközök tulajdonát eltávolítják egymástól, a munka embertelenné válik. A marxizmus azért támadt a liberalizmus ellen és azért viszi át a termelési eszközök tulajdonát a közösségre. De ezzel a dolgozók felszabadítása inkább forma szerint történik meg, mint a valóságban. Éppen ezért a termelés kollektív technikájával szemben közelebbről meg kell határozni azokat a jogokat, amik a dolgozó munkája folytán keletkeznek másnak a tulajdonán. Olyan vállalatokat kell alkotni, ahol a tőke szolgáltatói nem kizárólagos urak, ugyanakkor az emberhez szabott termelési eszközöket kell az ember tulajdonába adni.

3. A szociális hetek felszólalói ajánlják a termelés átállítását

a munkások részvételével vezetett üzemek felé

s itt hiányolják, hogy a munkásságot nem érdekeltetik a már államosított üzemekben. Másrészt a szabad szervezkedés jogán követelik, hogy a dolgozók és vállalkozók együttesen, bár az állam ellenőrzése mellett szervezzék meg üzemeiket. Ezzel szemben ma még alig van kollektív szerződés Franciaországban, állandó vegyes bizottságok pedig egyáltalán nincsenek.

4. Az államot meg kell akadályozni abban, hogy gazdasági, társadalmi és kultúrális téren elfojtsa az emberi személyiséget és totális állammá alakuljon. Az állam ugyanis nem közvetlenül az egyes ember, hanem a közjó érdekének szolgálatára van. Az ember szabadságjogait átadhatja a köznek, de ennek az áldozatnak is határai vannak: lelki téren, a családi életben és a társulati szervezkedésben (iskolázás, vállalkozás, politikai szervezkedés szabadsága).

5. A nemzetközi rend is megoldásra szorul. Mind a gyarmati világ zűrzavara, mind a két nagyhatalmi csoport kiélesedő ellentéte arra mutat, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetében nincs még meg az igazi egység. A Szociális Hetek előadói különféle fokozatokban szervezkedő federalizmusra gondolnak, változatos szervezetek egyesítésében látják, keresik a megoldást, amikor is figyelembe veszik a regionális különbségeket, sőt a jelenlegi gyarmati gyámságokat is.

Az utóbbi kérdéstől eltekintve, mely szembeszökően francia álláspont, a magyar katolikus társadalom szociális programja, mely a Néppárt célkitűzései között szerepel, feltűnő hasonlóságokat mutat a Szociális Hetek gondolataival: a kiinduló pont ugyanis, az emberi személyiség tiszteletének és a szociális kívánalmaknak összeegyeztetése, ugyanazon keresztény világnézetből fakadnak.

Eckhardt Sándor

Vesztett illúziók
a nemzetközi politikában

A HÁBORÚ befejezése óta két év telt el s e két év elegendő volt arra, hogy az emberiségnek nemzetközi politika iránt érdeklődő része mindazokat az illúziókat elveszítse, amelyeket a háború utáni új rendre vonatkozóan táplált. *Egységes, oszthatatlan világról álmodoztunk* abban a felismerésben, hogy nyugodt haladás csakis ilyen módon képzelhető el s ma odajutottunk, hogy kénytelenek vagyunk belátni, a népek politikai fejlettsége nem tart még itt. El kell fogadnunk, hogy a világ ma megosztott politikailag, társadalmilag és világnézetileg s hogy az egység nem önmagától adódó valóság, hanem csupán távolabbi célkitűzés lehet.

Egyik legfőbb elvesztett illúziónk *az Egyesült Nemzetek, az UNO.* Ez a szervezet, amelyről ma már tudjuk, hogy teljesen csődött mondott — rövidebb idő alatt mint elődje a genfi Nemzetek Szövetsége — azzal a reménnyel keletkezett, hogy forumává válik minden nemzetnek, színhelyévé a békés együttműködést akaró népek tanácskozásainak s tekintélyes és kellő hatalommal rendelkező eszközzé az esetleges nemzetközi viszályok keletkezésének megakadályozására, illetve elfojtására. Alig két év elegendő volt arra, hogy ez az előkelő nemzetközi szervezet tekintélyét s az emberek beléje vetett hitét elveszítse. A nagyközönség ma már — ez az igazság — *nem hisz e szervezet hatékonyságában s közönyös épp ezért az UNO munkája iránt.*

Az UNO tehetetlenségének legsúlyosabb okai belső politikai okok. Általában *a vétójogra* szoktak rámutatni mint az UNO működésének legfőbb akadályozójára. A vétójog, vagyis az a megállapodás, hogy a nagyhatalmak képviselőiből alakult Biztonsági Tanácsnak döntései csakis akkor érvényesek, ha *egyhangúan* hozzák őket, születése idejében többé kevésbé még megfelelt a valóságos helyzetnek. Akkoriban ugyanis úgylátszott, számítani lehet a nagyhatalmak tartós együttműködésére s arra, hogy a vétójog nem fog az UNO munkaképességében akadályt jelenteni. A szkeptikus beállítottságúak azonban már akkor hevesen ellenezték, mert úgy vélekedtek, *a nagyhatalmak közötti politika eltérése esetében a vétójog gyakorlatilag teljes tétlenségre fogja kárhoztatni az Egyesült Nemzeteket.*

A vétójog gátló hatásához csatlakozik még az UNO-ban szereplő politikusok szelleme. Mint az UNO egyik francia kritikusa megjegyzi, nem hatja át őket a nemzetek fölötti közös emberi gondolat, hanem úgy viselkednek, mintha pártok lennének egy parlamentben. *Nemzeti vagy ideológiai érdekek szerint csoportosulnak s kölcsönösen bizalmatlanok egymás iránt.* Hosszas vitáik a közönséget úntatják és kiábrándítják.

Világos, hogy miután ilyenformán az UNO mint a nemzetközi politikának békés eszköze, csődöt mondott a világ viszonylatai ismét *a hatalmi elv szerint* alakulnak, úgy mint ez eddig is szokásos volt. A külpolitikai események nem rendeződnek egy egységes eszme köré, semmiféle olyan külpolitikai elv kifejlődése nem tapasztalható, amely mértékül volna vehető az egyes jelenségek megítélésére: *politikai, gazdasági, stratégiai érdekek érvényesülnek.* Ez annál sajnálatosabb, mert ezzel párhuzamosan meg igyelhető annak a jelenségnek fokozódása is amit általában *polarizálódásnak* szoktak ma nevezni a politikában. A politikai, társadalmi és világnézeti ellentétek olyan nagyok, hogy ez egymással szemben álló egyre szélsőbb álláspontokat foglalnak el.

Ami ma legjobban szétválasztja természetesen az embereket az egyes országokon belül, de a nemzetközi politikában is, az a *szocializmus* kérdése. A szocializmus eszméi ma már annyira belementek a köztudatba, hogy azok egy részének jogossága tagadásáról józan gondolkodással szó sem lehet. Kétségtelen, hogy a szocializmust *bizonyos* vonatkozásaiban az emberiség lélekben elfogadta, a nagy többség azonban ezt *csak bizonyos kompromisszumokkal teszi.* Feltétel nélkül győzött a szocializmus ott, ahol a munkásság létbizonytalanságának enyhítéséről, azaz *a szociális biztosításról* van szó. Győzött — bár nem ilyen mértékben — a szocializmus *a legfontosabb, közérdekű iparágak állami birtokba vétele kérdésénél is.* Áttekintve azonban a világ összes civilizált államait nem lehet a szocializmus eszméinek *általános érvényesüléséről* beszélni *az állami berendezkedésben* s az európai és amerikai tudományban vagy általában *a szellemi életben* sem. Ennek oka, hogy az emberiség egy része, különösen az amerikai életszínvonalának emelkedését nem annyira a társadalmi berendezés megváltozásától, mint inkább egyszerűen *a technika fejlődésétől* várja.

A helyzet az, hogy az emberek gazdasági biztonságot akarnak ugyan nagy többségükben, de ezzel egyidejűleg sokban az az igény is él, hogy a maga *egyéni szempontjai* szerint alakítsa egyebekben az életét. Az egyénnek a kollektív eszmével való szembeállítása a politikai életben *a tradicionális pártkeretek* bomlásában is megfigyelhető. Ez a folyamat igen szembetűnő az angol pártoknál. Mind a liberálisoknak, mint a konzervatívoknak, mind a munkáspártiaknak van *egy jobb- és egy balszárnya,* aszerint, hogy az individuális vagy pedig a kollektív eszmékkel rokonszenveznek-e jobban. A régi pártkereteket feszegető baloldali és jobboldali tagozódás más európai pártoknál is megvan, sőt kisebb méretekben az amerikai pártoknál is. A közvélemény egy részében természetszerűen fölmerült tehát az a következtetés, hogy *a tradicionális pártok nem fejezik ki teljes mértékben a kor szükségleteit.* Ezért van Európa nyugati részében tömegsikere például *a szociális igényekkel, de nem marxista világnézettel* föllépő pártoknak, mint amilyenek a *nagy katolikus néppártok* s részben ezért merült fel sok országban a *koalíciós kormányzás* szükségessége is.

A polarizálódás folyamata a külpolitikában is nyilvánvaló jelenség, sőt a Marshall-terv bejelentése óta a *nyugati blokkban ez,* látható formát is öltött. A Marshall terv azoknak az amerikai [illegible] jelenti, amelyek Európát vagy annak legalább egy részét, *gazdasági egység*[illegible] szere[illegible]ék kezelni. Az amerikai külügyminiszter tervének és következményének az úgynevezett „nyugati blokknak» előzményei között nem annyira politikai, mint inkább gazdasági indítékok szerepelnek. Az amerikai pénzügyi és termelési szakemberek között egy idő óta erősödött az a felfogás, hogy Európát gazdasági egységnek kell tekinteni, ha Amerika kárpótlást óhajt nyerni az európai országok újjáépítésére szánt összegekért. Az európai gazdaság koordinálásának szükségessége azért látszik sürgetőnek e szakemberek előtt, mert tervszerűség keresztülvitelével az európai gazdaságban könnyebben megoldható lenne *az európai piac összhangbahozatala az amerikai termeléssel,* másrészt pedig, ha sikerülne egységes tervek szerint újjáépíteni Európa gazdaságát, jobban fokozható lenne azoknak az áruknak termelése, amelyeket Amerika importálni szeretne, hogy a maga szállításaiért minél hamarább *megfelelő ellenértéket* kapjon.

Európa termelésének *«racionalizálásáról»* beszélnek Amerikában. Európa, azaz helyesebben Nyugat-Európa gazdasági *egysége* is eszköze lenne e racionalizálásnak. E tervben fontos szerep jut ismét a német termelésnek, amelyet összhangba szeretnének megint hozni az európai termeléssel. Ezen túlmenően azonban ezek az amerikai törekvések a «racionalizálás» módszerei közé számítják — mint ezt közismert személyiségek, sőt maga Truman elnök is több ízben kijelentették — a magánkezdeményezés minél szélesebb körű kiterjesztését s ezzel párhuzamosan *az államosítás folyamatának megállítását.*

Mindezekből világos, hogy az «oszthatatlan világ» megvalósulásától ma még távol állunk. Az Egyesült Nemzetek kudarca, a társadalmi, illetve politikai polarizálódás s a «nyugati blokk» ellenére azonban kétségtelen, hogy az «egy világ» eszméje továbbra is *a politikai törekvések legjobb irányát jelenti* s megvalósulása a tartós béke legjobb garanciája lenne. Közeli érvényesülésére számítani a jelenlegi helyzetben nem igen lehet. Kiegyenlítő erők szerencsére azonban a nemzetközi politikában is működnek, ilyennek tekinthető az az angol törekvés, hogy a délkeleteurópai államokkal és a Szovjetunióval Anglia kereskedelmi és gazdasági szerződéseket kössön.

MINDEN HÉTEN
KEDDEN JELENIK MEG A
KÉPES KURIR
Független családi képes hetilap
10 NAGY OLDAL! CSAK 1 FORINT!
TARTALMA:
— KÉPEK, RAJZOK, MULATSÁGOS CIKKEK —
Minden, csak nem politika
Házassági tanácsadó A szívek orvosa
Mindenki lapja a **KÉPES KURIR**
Humor! Jövendőmondó! Keresztrejtvény!
ASSZONY ROVAT, GYERMEKVILÁG — FILM — SZÍNHÁZ, DALOK — KÓTÁK — RÁDIÓ-KURIR — SPORT-KURIR, TECHNIKA — ORVOSTUDOMÁNY
A FARKASMIATYÁNK
bűnügyi regény eddig megjelent folytatásait kívánatra ingyen megküldi
A KIADÓHIVATAL
VI. Nagymező-u. 26

Nem fogadunk el kioktatást azoktól, akik az egyházak jogainak csorbítását kezdeményezték

Népmozgalmi jellege támadt a Demokrata Néppárt országos szervezkedésének

Válasz a Néppártot ért vádakra és támadásokra

A Demokrata Néppárt zászlóbontása országszerte népmozgalmi jelleget öltött. Ez a népmozgalmi jelleg főként abban nyilvánul meg, hogy nem pártemberek, fizetett párttisztviselők építik a Demokrata Néppárt kereteit, hanem önkéntesen és mély átélésből fakadó meggyőződéssel, maga a magyar nép hirdeti és terjeszti azt a keresztény világnézeti politikát, amit a Néppárt képvisel. Mint mindenütt Európaszerte, ennek a világnézetnek Magyarországon is imponálóan nagy tömegei élnek, de nálunk ezek a tömegek csak most kaptak hangot és most találnak pártunkon keresztül önmagukra. A Demokrata Néppárt megnyilatkozásait szerte az országban magávalragadó lelkesedéssel fogadják s gyűléseinkre, amit a magyar vidéken tartunk, mindenütt nagy tömegek sereglenek össze.

De nemcsak a vidék, a főváros népe is nagy lelkesedéssel tesz hitet gyűléseinken a Néppárt programja mellett. Legutóbb Budapesten a XIV. kerületben tartottunk népes nagygyűlést, ahol Rónay György, Barankovics István és Bíró András ismertették a Demokrata Néppárt programját. Ezen a nagygyűlésen egyebek között olyan fontos és időszerű megnyilatkozások is elhangzottak, amiket részletesen is ismertetnünk kell. Rónay György író a keresztény politikáról szólva egyebek között az alábbiakat mondotta:

Miért van szükség keresztény ellenzéki politikára

— Az elmúlt napok választási beszédei során hallhattuk a következő két kijelentést: 1. Nincs szükség ellenzéki politikára; 2. Nincs szükség szándékaiban, programjában határozottan és hangsúlyozottan keresztény politikára.

— Én ezzel szemben azt szeretném kifejteni, ha csak vázlatosan is, miért van szükség általában s miért van szükség ma Magyarországon keresztény ellenzéki politikára; s milyen elveken épül fel ez a keresztény ellenzéki politika: a Demokrata Néppárt programja.

— Miért van szükség ellenzéki politikára?

— Először is: nincs kormány és nincs kormányzó párt, amely tévedhetetlen lenne; emberek alkotják s az ember természeténél fogva *nem* tévedhetetlen; a tévedhetetlenség antihumánus mitoszával csak a diktatúrák ruházták föl vezéreiket. Az ellenzék a tévedések állandó korrekciójának biztosítéka; az ellenzék léte megakadályozza a kormányban annak a téves tudatnak, annak a diktatórikus törekvésekre jellemző balhiedelemnek a kialakulását és megrögződését, hogy a nép irányítására és vezetésére pusztán és egyedül csak ő hivatott s ennélfogva ténykedése minden lehető ténykedések között eleve a legjobb. Az ellenzék tehát mintegy a lelkiismereti figyelmeztetés szerepét tölti be.

— Másodszor: a nép nem homogén tömeg, nem vak egység. Kétségkívül lehetnek a nemzeti létnek olyan történelmi problémái, olyan sorsdöntő nagy kérdései, amelyekről az egész nép egyformán vélekedik. Az azonban nehezen képzelhető el, hogy életének *minden egyes kérdéséről* mindenkor egy véleményt valljon, vagy egy véleményt valljon bizonyos célok megvalósításának a *módjáról*. Az ellenzék megléte mindenkor biztosítja azt, hogy a kormány és kormányzó párt vagy pártok véleménye mellett *megnyilatkozzék a másik vélemény is*, hogy a törvények ennek a másik véleménynek a figyelembe vételével hozassanak; hogy a nemzet életét ennek a másik véleménynek a tudomásulvételével és mérlegelésével irányítsák; s hogy

a demokratikus közéletből a népnek egyetlen rétege, egyetlen csoportja, egyetlen világnézete se záressék ki addig, amíg törekvései a közjót s a nép érdekét kívánják szolgálni.

— Azt pedig, hogy e törekvések a közjót s a nép érdekét kívánják-e szolgálni,

nem az uralkodó kormány és nem a kormányzó pártok véleménye határozza meg, ez egyedül azoktól az erkölcsi elvektől függ, amelyek a kormányra és kormányzó pártra vagy pártokra is egyformán és egyenlően érvényesek.

— Mindebből következik, hogy a helyes ellenzéki politika *nem merülhet ki meddő és öncélú ellenzékieskedésben;* de következik az is, hogy a helyes ellenzéki politika lényegében éppen úgy *építő és alkotó* politika, mint amennyire annak kell lennie a kormány politikájának.

— A helyes ellenzéki politika határozott *elveken nyugszik*. A Demokrata Néppárt politikájának elvei azok az elvek, amelyek *a keresztény világnézetből a politikai és közélet síkján következnek.*

—Ellenzékiek azért vagyunk, mert a mai magyar kormányzó politika nem a keresztény állameszme alapján áll; ember, nép, nemzet és állam hivatásáról vallott elvei egyrészt, politikai gyakorlatának bizonyos mozzanatai másrészt — véleményünk szerint — nem felelnek meg a kereszténység e kérdésekről vallott elveinek és felfogásának.

— S itt merül föl az az újabban sokat hangoztatott kérdés: *szabad-e egyáltalán a kereszténységet mint világnézetet, kapcsolatba hozni a közélettel, politikával?*

— Az elmúlt napokban egyik vezető államférfink szájából hallhattuk a következő kijelentést: «Istent, Krisztust és a vallást nem szabad a templomok és a hit áhitatos magasságából a politikai élet porondjára leráncigálni.»

— Nem akarok most részletesebben kitérni arra, mily alábecsülése rejlik e mondatban egyáltalán a politikának; könnyen vethetném ellene, hogy mi nem »leráncigáljuk» eszményeinket a politikai élet «porondjára», hanem ellenkezően: *a politikai életet emeljük fel eszményeink magasságába.*

— De nem erről akarok szólni, hanem a megállapításban rejlő *alapvető tévedésről*. Arról a tévedésről, amely a kereszténységet szívesen száműzné a templom falai közé — nem tudom, nem azért-e, hogy a templom falain kívül annál könnyebben biztosíthasson teret s annál nagyobb teret biztosíthasson annak, ami nem keresztény. A kereszténység azonban nem «csak» vallás, *hanem vallásos élményből folyó világnézet is;* nem lehet valaki keresztény a templomban s közönyös a kereszténység iránt a templomon kívül — mert akkor nem igazán keresztény a templomban sem. A kereszténység mivoltából, lényegéből folyik, hogy

átfogja, át kell fognia az élet minden területét s az élet minden területén a maga evangéliumi eszményeinek megvalósításán kell dolgoznia.

Dolgoznia kell azon a közéletben, politikai életben is. Aki magát kereszténynek érzi, akiben él a kereszténység vallásos élménye, aki szeretne jó keresztény lenni, az nem szabhat kisebb igényt maga elé, mint hogy Krisztushoz és az apostolokhoz váljon hasonlóvá. Krisztus pedig az evangéliumban olyan programot adott a keresztények számára, amely *kötelező közéleti program is.* És Krisztus nyomában az apostolok nemcsak a keresztény *vallást* vitték szét szerte a világon, hanem a keresztény vallással együtt végrehajtották a világtörténelem egyetlen teljes és máig érvényes *közéleti* forradalmát is.

— De megszabja az evangélium a szeretet parancsában e közéleti küzdelem mindnyájunkra kötelező *módszerét, erkölcsét* is. Megszabja és meghatározza nem az erőszak «direkt akcióiban», hanem a *felebaráti szeretet törvényében*. A keresztény világnézetnek rendíthetetlenül küzdenie kell eszményei megvalósításáért, de önmagát tagadná meg s keresztény jellegéből vetkőzne ki, ha erőszakosan küzdene érte.

— Akik a keresztény világnézetet s a keresztény politikát mint keresztény vallásos élményünk közéleti megnyilatkozását jogosulatlannak tartják, azok *nem tudják, mi a kereszténység*, noha ajkukkal esetleg maguk is keresztényeknek hirdetik magukat. Vagy elismerjük a keresztények szabadságát — mint ahogy minden demokráciának el kell ismernie — s akkor a *maga valódi mivoltában* kell elismernünk; vagy megtagadjuk e *szabadság elismerését* s akkor nincs más út, mint kiirtani a kereszténységet.

„Vagy méltó a nép, hogy önmagát kormányozza, vagy mondjunk le a demokráciáról"

— S vajmi bizonytalan és ködös megállapítás — amit szintén a napokban hallhattunk ugyanattól az államférfitól: hogy tudniillik a magyar nép «vallásos és istenfélő», következésképp vallásos és istenfélő az a párt is, amely a magyar nép egy részét képviseli. Először is: hogy egy párt mennyiben képviseli valóságosan a népet, az mindig a politikai élet gyakorlatában dől el. Másodszor:

az, hogy valaki vallásos és istenfélő, még egyáltalán nem jelenti, hogy keresztény is.

Hiszen nagyon jól láthattuk nem is olyan régen, mily könnyen megfért e «vallásosság és istenfélés» például az úgynevezett fakultatív hitoktatás kérdésének fölvetésével és propagálásával, úgy, hogy végül a valóban vallásos nép elemi erejű *népmozgalmának* kellett e problémát közéletünk teréről lesodornia — a nép állítólag «vallásos és istenfélő» pártjának akarata ellenére.

Legfőbb ideje, hogy a kereszténységgel való oly sok visszaélés után mindenkitől, aki magát kereszténynek mondja, félreérthetetlen, világos és pozitív meghatározását követeljük a kereszténységnek.

— Mit jelent — röviden, főbb elveiben — a keresztény világnézet a közéletben?

— *Szociális téren* jelenti az evangélium és a pápai körlevelek szellemében fogant, *mindenkinek végzett munkája arányában fizető, e téren mindenkinek egyformán mérő és semmi kiváltságot el nem ismerő s ugyanakkor a munka jogát is mindenkinek egyformán és szabadon biztosító szociális politikát.* Csak ostobaság vagy rosszhiszeműség vádolhatja a kereszténységet azzal, hogy az ember életének anyagi vonatkozásait megveti; hiszen éppen a kereszténység volt az a világnézet, amely *a történelem folyamán mindenkor minden teremtett ember számára egyformán követelte az emberhez méltó élet jogát és lehetőségét*, a munka megbecsülését, Krisztus és az apostolok kétkezi munkája által fölavatott valóságos szentségét s azt az elvet, hogy *az ember erkölcsi és társadalmi értékét az a munkája szabja meg, amelyet önmaga tökéletesebbé fejlesztésére és a társadalom javára végez.* «Mert micsoda igazság az — kérdezi századokkal minden munkásmozgalom előtt Mórus Tamás, a régi, ősi keresztény fölfogásnak adva hangot —, micsoda igazság az, hogy bárki azok közül, akik teljességgel semmit sem dolgoznak vagy akiknek a munkája a közösség számára nem éppen szerfölött szükséges, fényesen és költekezően éljen semmittevésből, illetve haszontalan foglalkozása révén? Viszont a napszámos, a kocsis, a kézműves és paraszt ember olyan roppant és szakadatlan munka árán, ami nélkül a közösség egyetlen évig fönn nem maradhatna, csak annyira sovány élelmet tud magának szerezni, annyira nyomorultan tengeti életét, hogy még a barmok sorsa is sokkal szerencsétlenebbnek látszik?»

— *Lelkiek és szellemiek terén* a keresztény világnézet követeli *a vallás föltétlen szabadságát;* követeli *a világnézeti szabadságot* mindaddig a határig, amíg az a közösség és az erkölcs érdekeivel nyilván nem ellenkezik; követeli e téren a *tényleges* szabadságot, vagyis azt, hogy a világnézetnek a *maga mivoltában* adják meg a szabadságot, ne pedig az uralkodó hatalom szájaíze szerint eltorzított és lényegéből kivetkőzött formájának — ahogy azt a kereszténységgel kapcsolatban nem egyszer láthattuk a multban s nem egyszer kell, sajnos, ilyen törekvéseket ma is tapasztalnunk.

— *Egyén és állam viszonyában* követeli a keresztény világnézet *az emberi személyiség föltétlen tiszteletbentartását és védelmét.* Pontosan és félreérthetetlenül meg kell határoznunk, mi az állam jogköre az egyénnel szemben s ugyanakkor mik az egyén jogai az állammal szemben; s ugyanígy meg kell határozni kölcsönösen a kötelességeket is. Nem szabad elfelejtenünk, hogy *az egyén mind a természet rendje szerint, mind isteni hivatottsága szerint előbb van és előrébb való az államnál;* s az állam nem holmi mitikus hatalom, hanem a szabad és független emberi egyének társas együttélésének formája. Az államnak joga van a közösség és közjó érdekében áldozatot követelni az egyéntől, de *nincs joga beleszólni az egyéni lelkiismeretbe;* joga van a nép által szabadon választott képviselők útján törvényeket hoznia és végrehajtania a közösség érdekében, de *nincs joga szembeszállni a természet törvényeivel.* Joga van megkövetelni a szülőtől, hogy gyermekét iskoláztassa, de

nincs joga elvenni a gyermeket a szülőtől s nincs joga megszabnia, hogy a szülő milyen szellemben nevelje gyermekét;

ez a szülő lelkiismeretére tartozik s Isten előtt a szülő helyett ugyan nem fog felelni gyermekéért az állam. *Az állam nem öncélú; egyetlen célja és hivatása a közjó előmozdítása;* ennek érdekében és *csak* ennek érdekében kell hozni a törvényeket: *a törvényeket pedig magának az államot alkotó és független személyiségekből álló népnek kell hoznia; mert olyan törvényeknek, amelyeket nem maga a nép hozott szabadon választott képviselői révén — olyan törvényeknek tehát, amelyeket megkérdezése nélkül hoztak, engedelmeskedni sem tartozik.*

— *Népi vonatkozásban* a keresztény demokrácia *a nép nagykorúságának elismerését jelenti.*

Vagy elismerjük, hogy a nép méltó arra, hogy önmagát kormányozza és tudja is kormányozni önmagát, vagy mondjunk le a demokráciáról.

Az pedig, hogy egy nem a nép akaratának és ízlésének megfelelő, hanem a magunk bárminő elképzelése szerinti demokráciát kényszerítsünk rá, ha szükséges diktatórikus eszközökkel a népre, nem egyéb, mint *demokráciával álcázott diktatúra.*

Végül ami *a magyarság kérdését* illeti: a keresztény magyar politika élő értékként *ragaszkodik a valódi keresztény magyar hagyomány minden értékéhez* és kincséhez: *elképzelhetetlennek tartja*, hogy valódi magyar demokrácia másra épülhessen, mint a tiszta keresztény magyar hagyományra — arra a tiszta keresztény magyar hagyományra, amely népünkben ma is termékeny erőként él s éppen e népi mivoltánál fogva *elsőrendű és egyetlen biztos alapja minden olyan jövőnek, amely a népből, a népnek és a népért épül.*

A keresztény politika nem függ időleges érdekektől

— Mindezekből nyilvánvaló, hogy a keresztény politika tengelyében egyrészt az ember evilági hivatásáról vallott fölfogásunk, másrészt és következéskép *az ember erkölcsi személyisége áll. Az erkölcs pedig mindenkor egyértelmű és változatlan, semmiféle időleges viszonyoktól nem függhet s törvényeinek és szabályainak érvényén semmiféle időbeli változás nem változtathat.* Ezért, noha gyakorlatában mindenkor számot kell vetnie az időbeli kérdésekkel és viszonyokkal, *a keresztény politika végső elveiben és magatartásában semmiféle időleges érdektől nem függ:* örök és állandó.

De ugyanakkor *haladó* is, szintén lényegéből folyóan. Mert a keresztény világnézet a világtörténelmet úgy fogja föl, a történelem földi hivatását abban látja, hogy folytonos tökéletesedés, folytonos haladás, folytonos előretörekvés az Isten által elénk rendelt eszmények és célok fokozatos megvalósítására. S ebben a haladásban nem lehet megállás; nem áltathatjuk magunkat azzal az ábránddal, hogy egy szép napon elővarázsoljuk a földi paradicsomot; nagyon jól tudjuk, hogy a tökéletesség paradicsoma nem e világról való. De az ember *végső* célja sem evilági tökéletes boldogság: evilági tökéletes boldogság nincs. A mi világunk a munka és küzdelem világa, a *folytonos jobbra és tökéletesebbre törekvés világa.*

— Ezt a jobb, tökéletesebb világot akarjuk megvalósítani a számunkra Istentől adott munkaterületen: a magyarság életében — visszakapcsolva teljes életében népünket abba a roppant éltető áramba, amelybe több, mint ezer évvel ezelőtt európai és keresztény létének megalapozója, Szent István kapcsolta belé.

— Így avathatjuk népünk szolgálatát Isten terveinek szolgálatává s így szolgáljuk, Istent szolgálva, népünket.

A választási agitáció elfajulása
Felelet a támadásokra

Rónay György után Barankovics István mondotta el programbeszédét. Beszédének bevezető részében a választási agitáció elfajulásával s a Néppártot ért támadásokkal foglalkozva, ezeket mondotta:

— A választási agitáció célja nem az, hogy a versenyző pártok egymás hibáit kipellengérezzék és egymás vezetőiből megvetendő figurákat faragjanak, hanem az, hogy programjukat híven megismertessék és ennek támogatására a szavazókat megnyerjék. A választás nemcsak a népnek, hanem a vezetni szándékozóknak, a jelölteknek is nagy közéleti versenyvizsgája. Ez a választási küzdelemnek olyan erkölcsi szabálya lesz, amelyet mi minden körülmények között tiszteletben akarunk tartani. A méltatlan, hol nyílt, hol suttogó propaganda által terjesztett vádak és valótlanságok amelyekkel különböző oldalról illetik a Néppártot, csak komoly önmérséklet árán teszik lehetővé ennek a választási erkölcsi alapszabálynak a megtartását.

— Hazája sorsáért aggódó magyar, akinek a választási küzdelem heve nem homályosította el ítéletét, csak mélységes szomorúsággal tapasztalhatja az agitációnak azt az elfajulását, amely személyeskedésekben éli ki magát és parlamentáris kifejezésekké kívánja avatni az „aljas, betyár, hazug, trágyadomb" stb. díszítő jelzőket. Hogyan váljék a választási küzdelem és általában a közélet a nép demokratikus nevelő iskolájává, ha a vezetésre pályázók közéleti illemből, szónoki modorból és egymás megbecsüléséből ilyen példát adnak? *Egy községi képviselőtestületben minden tekintélyét elvesztené az a tag, aki tárgyi bizonyítékait ilyen jelzőkkel próbálná pótolni.* Azok, akik a nemzeti élet irányító törvények megalkotói akarnak lenni, nem vétkeznek-e súlyosan a demokrácia erkölcsi és illemtani szabályai ellen, amikor ilyen durva jelzők sarával dobálják egymást? És nem vall-e a magyar nép ízlésének és ítélőképességének a lebecsülésére ilyen tisztának nem mondható választási eszközök alkalmazása? A küzdelemben mindig szabad sebeket osztogatni, ahogyan a kapott sebeket is el kell viselni, de *a küzdelmet a közélethez méltóvá csakis az erkölcsi szabályok megtartása teheti.* Rozsdás kardot, amely nemcsak sebez, hanem mingyárt vérmérgezést is okoz, nem szabad használni.

— Mi még egyetlen párt jóhiszeműségét és magyarságát sem vonjuk kétségbe, mert azon a véleményen vagyunk, hogy ellenfeleink jóhiszeműségét és magyarságát mindaddig tiszteletben kell tartanunk, amíg nyilvánvaló cselekedeteik következményeképpen a törvényes bíróság vagy a közvélemény egyöntetű és szabad ítélete el nem marasztalja őket. Jól tudjuk, hogy a választásokon mindig akadnak forrófejű kortesek, akik a célon túllőnek és akikért egyetlen pártot sem lehet felelősséggel megterhelni, de

legalább a pártvezetőknek és a hangadó tényezőknek kellene tár-

Lendülj kereszt magosba – keresztet a 6-osba!

Hívő magyar halljad: 6 -os kockát valljad

gyilagos és illemtudó hangot megütniök,

legalább nekik volna kötelességük szeges gonddal ügyelni arra, hogy a kortesszínvonalat jelemző vádak és kifejezések használatától tartózkodjanak és hogy ellenfeleiket ne igyekezzenek a közvélemény előtt olyan színben feltüntetni, mint akikből a közéleti szerepvállalás elemi erkölcsi előfeltételei is hiányoznak. Például valótlan és a vádlotthoz és a vádlóhoz egyaránt méltatlan olyasmit állítani, hogy az ellenzéki pártok „egyetlen célja az, hogy jelöltjeinek mandátum kell", s hogy mi „talán szájunkban, de a szívünkben alig" vagyunk magyarok. Ilyen becsületfosztó vádakat és gyanúsításokat nem vehetünk hallatlanba, még akkor sem, ha tudjuk, hogy nincs tárgyilagos ember, aki ilyen kivetnivaló sehonnai embereknek tartana bennünket.

— Honnan veszi például Erős miniszter úr a bátorságot, hogy az új pártokat vesékbelátó bizonyossággal azzal gyanúsítja, hogy egyetlen céljuk a mandátum-vadászat? Nekünk a lelkiismeret tiltakozása megállítaná a torkunkban a szót, mielőtt Erős miniszter urat ilyen alantas szándékkal meggyanúsítanók, *pedig ő nem ellenzéki képviselő akar lenni, akinek Magyarországon ma sem vetik rózsákból az ágyát, hanem elég régen eszi a koalíciónak neméppen sovány, miniszteri kengyerét.*

A „legkisebb" kereszténynek is volna némi panasza

— És nem gondolta-e saját magyarságára bizonyára érzékeny és kényes Dobi István kisgazdapárti elnök, hogy nagyon elvetette a sulykot és a meggondolatlanság hibájába esett, amikor a többi ellenzéki párt vezetői között minket is úgy emlegetett, mint akik „talán a szájukban, a szívükben alig" magyarok vagyunk. A pártelnök úr szerint mi azt hirdetjük, hogy csak mi vagyunk magyarok, akik nemzeti alapon állunk. Ekkora tudatlansággal és igazságtalan érzülettel, hála Istennek, nem vagyunk megverve. És a magyarok számáról és nemzethűségéről sincs ilyen végzetesen rossz véleményünk. A nyelvünk sohasem mozoghat olyan függetlenül a fejünktől, hogy a többi pártok vezetőit és tagjait, sőt a pártonkívülieket, akiket egye s politikusok csökkentértékű demokratákként szerettek kezelni egyszerűen kirekesszük a magyarságból és a nemzetből. És ha a pártelnök úr minket ki is utal azoknak a magyaroknak a sorából, akik nemcsak szájukkal, hanem szívükkel is egészen magyarok, azért még nem esünk kétségbe és a magyar nemzeten kívülre sem kerülünk, mert szerencsére a magyar nemzethez való tartozásunkhoz egyelőre még nem olyan engedély kell, amelyet valamelyik pártelnöktől kell kiváltani, hanem sorsközösségérzés és személyes áldozatvállalás azzal a néppel, amellyel az elnök úrnál nemkevésbé tudjuk egynek magunkat. Meg vagyok győződve arról, hogy a szónoklás nevében felénk ilyen vádakat szóró Dobi Istvánt, amikor a dobogóról leszállt, megrótta az a higgadt és tárgyilagos Dobi István, akit mi e kijelentései után sem tartunk magunknál rosszabb vagy haszontalanabb magyarnak.

— Megrovólag említi Dobi István azt is, hogy mi azt mondjuk: keresztény alapon állunk és megvédjük a vallást. S mingyárt felteszi a kérdést: vajjon a legkisebb kereszténytől a legmagasabb méltóságig lehet-e valakinek panasza a Kisgazdapárt ellen? Valóban igaz, hogy mi védenők a vallás jogait, ha támadások érnék. Hogy azután megvédeni is képesek lennénk-e ez azon mulna, hogy a nép és a többi pártok milyen magatartást tanusítanának. Nem vehetik azonban rossznéven senki, ha mi nem vagyunk hajlandók elfelejteni, hogy például

a feloszlatott katolikus és protestáns egyesületek utódai ma is hiányoznak s e kétségkívül fennforgó sérelem jóvátételéről a koalíciós pártok hallgatnak.

Azt sem feledhetjük el, hogy *a fakultatív hitoktatás bevezetésének felelőtlen és meggondolatlan felvetésében a Kisgazdapárt tegnapi vezetői, helyeslésében pedig mai vezetőségének egyike-másika is ludasck voltak.* Az óvatosság nem rosszakaratú gyanú, hanem az okosság követelménye azokkal szemben, akik a közelmultban ekkorát tudtak tévedni. Mivel azonban mi akkor is tárgyilagosak kívántunk maradni, ha ennek más látja a hasznát, ezért nem ejtjük ki emlékezetünkből azt sem, hogy a kisgazdapárti képvislők jelentős része a fakultatív hitoktatás útján nem akarta követni a pártvezetőséget — maguk a kisgazdapárti tömegek pedig pártjuk akkori vezetőinek és sajtójának akarata ellenére ahhoz a csaknem minden pártbeli országos többséghez csatlakoztak, amelynek elemi erejű tiltakozására a fakultatív hitoktatás kérdésének egyoldalú megoldására irányuló szándékot le kellett venni a napirendről. *Ezekután mégsem volna csodálatos, ha a Kisgazdapárt némely volt vezetői és némely jelenlegi hangadói ellen a legkisebb kereszténynek is volna némi panasza, legalább a multat illetően.* És ez még azt sem jelentené, hogy a Kisgazdapárt érdeméből igazságtalanul veszünk el valamit. Ami megtörtént azt jóvá lehet tenni, de nem lehet megsemmisíteni. Szívesen elhisszük, hogy a Kisgazdapárt jelenlegi vezetősége elutasítana minden olyan kísérletet, amely a keresztény egyházak jogállásának csorbítására törekednék, *de nagyobb volna a bizonyosságunk, ha errenézve a párt kötelező és konkrét ígéretét nyugtázhatnók.*

— Mátészalkán egy kisgazdapárti jelölt, mint a Hirlap közölte, azt találta mondani, hogy „a Barnakovics-féle Demokrata Néppárt vallási ellentétek szitásával bontogatja a parasztság lelki egységét". A képviselőjelölt úr ezzel összefüggésben arról is beszélt, hogy aki vallási kérdéseket visz a politika küzdőterére, aki a vallást saját érvényesülési szándékára rozzant kordélyába fogja, az a nép legnagyobb pártja, a Kisgazdapárt bontogatja.

Képtelen vádak és rágalmak a Néppárt ellen

A legképtelenebb vád, hogy a Néppárt vallási ellentéteket szít, hozzá még éppen a parasztság körében. Pontosan az ellenkezőjét teszi. A Néppárt választási agitációját megnyitó beszédében, amely egész terjedelmében még a beszéd elhangzásakor megjelent, világosan leszögezte, hogy: „mivel a keresztény állameszme az ember természetében az Isten által beírt jogoknak és kötelességének megfelelő állameszméje, ezért híven lehet mindenki, *bármely hitvallást vallja és bárminő anyakönyvbe van bejegyezve,* ha a Tízparancsolatban megfogalmazott természetes emberi erkölcsöt magára nézve kötelezőnek ismeri el. A Néppárt világnézeti párt, de nem egyház és nem felekezeti párt".

— Hol van itt a vallási ellentétek szitása? Miképpen lehet ebből kiolvasni vagy ebbe beleolvasni, hogy mi a vallási ellentétek szitásával a lelki egységet bontogatjuk? Éppen ellenkezőleg: világos leszögezése ez annak, hogy a keresztény állameszme nem valamely vallás törvényeinek jogi kényszereszközökkel való megvalósítása, hanem az államnak az emberi természetben gyökeredző eszméje és éppen ezért híve lehet mindenki, aki a természetjogi követelményeknek nem mond ellent. Ugyancsak ebben a választási agitációnak megnyitó beszédemben, akár az egyházak jogállásáról, iskolajogának és hitoktatási jogának tiszteletbentartásáról, az egyházak kártalanításáról vagy a feloszlatott keresztény egyesületek újraengedélyezéséről, akár más, az egyházakkal kapcsolatos kérdésről szóltam, mindig *többes számban, vagy kifejezetten a katolikus és protestáns* hitvallásokról beszéltem. Hol van itt a vallási ellentét szitása? Lehet-e ezt másképp értelmezni, mint a felekezetek közötti béke fenntartására irányuló törekvést és a különböző hitvallások jogainak teljes tiszteletbentartását?

Akik kétféle mértékkel mérnek

— Persze nem rekedtem meg az általános szólamoknál, hanem a vallásszabadságnak, mint közszabadságnak *konkrét követelményeit* fogalmaztam meg, a jelen idő szükségleteinek megfelelően. Ha egyesek ezt úgy értelmezik, hogy vallási kérdéseket viszünk a politika küzdőterére, azért még jogainkról lemondani és visszavonulni nem fogunk, annál kevésbé, mert ha általános keresztény szólamok hangoztatása, mint ezt a szóbanforgó képviselőjelölt pártja és más pártok is teszik, nem bűn és nem a vallás bevitele a politika küzdőterére, akkor még az ő logokájuk szerint sem minősülhet annak az általános követelmények konkrét kívánságokként való megfogalmazása.

Az egyházak és állam viszonya nem olyan kérdés, amelyet összefogó szólamokkal és udvarias kijelentésekkel el lehet intézni, hanem konkrét tartalma van.

Ha mások e konkrét tartalmat nem részletezik, ezt nem kifogásoljuk, de ez nem fog minket megakadályozni abban, hogy a gyakorlati tennivalókat napirenden tartsuk, természetesen sohasem tévedve az izgatás vagy az igazságtalanság területére.

— Kénytelen vagyok a képviselő úr figyelmébe ajánlani, hogy kétféle mértékkel mért, amikor a vallással kapcsolatos politikai magatartásunkról beszélt. *Az 1945-ös választások alkalmával semmiféle kifogást sem emelt az ellen, hogy pártja a kereszt és a biblia jegyében vívta meg sikeres választási harcát.* Egyoldalú és furcsa logika volna az, mely az egyházak konkrét jogköveteléseinek politikai képviseletét helytelenítené, de a katolikus és a protestáns vallás jelvényének választási agitáció céljaira való felhasználását helyeselné. A Néppárt sohasem csinált a keresztből politikai jelvényt, vagy agitációs eszközt, mégpedig éppen a vallás szent jelvénye iránti tiszteletből és a különleges magyar viszonyok mérlegelése következtében.

Legkevésbé tehát onnét fogadhatunk el kioktatást, ahol a keresztet és a bibliát választási plakátokra rajzolták, ennek jegyében többséget szereztek és ahonnét a keresztény egyházak jogállásának csorbítását kezdeményezték.

Csak a vak nem látja, hogy nem a mi programunk, hanem éppen a fakultatív hitoktatás tervének felvetése lehetett volna alkalmas arra, hogy a politikai küzdelem középpontjába a vallás ügye kerüljön. Országunk és az Egyházak szerencséjére voltak olyan valóságérzésüket el nem vesztett politikusok, akik a mindenképpen elkerülendő kultúrharc csapását elhárították a fejünk felől. Maga a parasztság pedig viharos tiltakozása által elégé közérthetően tudatta, hogy mitől és honnét félti lelki egységét.

— A legmeglepőbb azonban az a kijelentés, amely igen magas közéleti posztot betöltő személyiség ajkáról hangzott el, hogy „Istent, Krisztust és a vallást nem szabad a templomok és a hit áhítatos magasságából a politikai élet porondjára leráncigálni". Ennek a kívánságnak — ha azt szószerinti értelemben veszem és másképp nem vehetem — egyetlen hívő se lenne képes eleget tenni, még akkor sem, ha akarna.

Logikai és lélektani képtelenség egy istenhívőtől, egy krisztushívőtől és egy vallásos embertől azt követelni, hogy közéleti magatartásában és tevékenységében ne juttasson döntő szerepet Istennek, Krisztusnak és vallási meggyőződésének,

hanem mindezeket zárja be a templomba. Ahhoz, hogy istennek ne legyen döntő, sőt a legdöntőbb szerepe közéleti magatartásunkban és politikai tevékenységünkben, előbb le kellene mondanunk, vagy el kellene vesztenünk Istenhitünket. A világon még nem volt olyan állam, amelyben az állampolgárok vagy az államkormányzók vallási meggyőződésének ne lett volna döntő jelentősége. Minden állam az állampolgárok és az államvezetők erkölcsi képére és hasonlóságára alakult és fog alakulni mindig; az ember erkölcsi meggyőződései pedig valaminő vallásában gyökereznek, akár istenhit, akár istentagadás, akár valaminő természettudományos világnézet az a vallás, mert végsősoron ez ad választ arra a kérdésre, ami a politika szempontjából a legdöntőbb, hogy mi az ember, mi az ember célja, rendeltetése, joga és kötelessége. A világon még nem volt olyan nagyvonalú, a közösségek életét formáló politikai program, amely ne valamely világnézet közéleti következményeinek a levonása lett volna. Aki istenhívő, az sem állameszméletének kialakításában, sem alapvető politikai állásfoglalásában nem mellőzheti Istent, akit a hívő egész emberi személyisége teljes urának vall. Mi soha senkit sem akarunk kényszeríteni arra, hogy a mi meggyőződésünket vallja. Nincs nagyobb merénylet az emberi szabadság ellen a hitkényszernél, bárminő hitről van szó. De

abba sem nyugodnánk bele soha, hogy minden más világnézet szabadságot nyerjen a közélet formálására, csak éppen a kereszténység, Isten és Krisztus zárközzék be valami szellemi és erkölcsi gettóba.

Ellenkezőleg: nemcsak anyagi és társadalmi, hanem egész szellemi és erkölcsi egzisztenciánkat dobjuk bele abba a mások meggyőződését feltétlenül tiszteletbentartó küzdelembe, amely arra irányul, hogy a közélet is tisztelje azokat az isteni törvényeket, amelyek ellen föllázadni az embernek lehet ugyan ereje, de joga nincsen. Istent pedig nem kell nekünk „leráncigálni" a politikai élet porondjára, mert Isten ott is jelen van és nincs emberi hatalom, mely onnét kiutasíthatná. Ha nem áldásával, hát igazságos bírói hatalmával van jelen. Szeretném hinni, hogy az előkelő személyiségnek kijelentése vagy nem egészen úgy hangzott el, ahogyan pártja lapjában megjelent, vagy csupán gondolatának pontatlan megfogalmazása volt, amelynek nyomtatásban megjelent fogalmazásával nem kívánja magát azonosítani.

A Francia Akadémia jutalommal tüntette ki Eckhardt Sándor könyvét,

Nagyjelentőségű eseménye a magyar szellemi életnek az a kivételes elismerés, hogy Eckhard Sándor egy. tanár Le génie francais című könyvét a francia akadémia jutalommal tüntette ki. A könyv nálunk 1938-ban jelent meg „A francia szellem" címen s Magyarországon is komoly feltűnést, mélyreható sikert aratott. Párisban 1941-ben a német megszállás idején látott napvilágot a könyv s a francia szellem elpusztíthatatlan, missziós szerepét méltatva, jelentékenyen hozzájárult a francia öntudat megerősítéséhez s a nemzeti ellenállás fokozásához. Jellemző, hogy a könyv igen gyorsan elfogyott Párisban, s ma már a ritkaságok közé tartozik. A kitüntetés jellegéről, amivel a francia akadémia magyar szerző munkáját megtisztelte és elismerte, közelebbi hír még nem érkezett.

Államosítsák a mozikat
és jövedelmüket fordítsák a hadigondozásra!

Vasárnapi számunkban közöltük tíz hadigondozottnak a levelét, amelyben megjelölték a magyar hadigondozási probléma emberséges rendezésének feltételeit és lehetőségeit. A levélnek komoly visszhangja támadt nemcsak az érdekelt hadigondozott társadalom körében, hanem politikai berkekben is. Ami a hadigondozottak levelének egy új, demokratikusabb, szociálisabb hadigondozási törvény megalkotására vonatkozó részét illeti, nem hangzott el ellenvélemény, sőt a Szabad Nép ugyancsak vasárnapi számában, mint a MKP egyik lényeges programpontját említi meg. Mi, akik mindenkor szívügyünknek tekintettük a magyar hadigondozott társadalom sorsát, őszinte örömmel vesszük tudomásul a MKP elhatározását — mert hiszen jobb későn mint soha —, ha az általuk kilátásba helyezett új hadigondozási törvény valóban ennek a háborútól legtöbbet szenvedett rétegnek minden jogos követelését szentesíti. Ami azonban a hadigondozás rendezésének anyagi fedezetét illeti, a levélben megjelölt lehetőségek élénk ellenzést váltottak ki itt is, ott is. Különösen a mozik állami kezelésbe való vételének tervére hördültek fel egyesek, mert ezúttal nem a másokét, hanem a sajátjukat kellene a közösség rendelkezésére bocsátani.

Mi is a helyzet a moziengedélyek körül? Az elmúlt kormányzati rendszerek hűséges és tántoríthatatlan híveiket jutalmazták egy-egy — valóságos nemzeti ajándékkal felérő — moziengedéllyel, könnyű, de annál búsásabb jövedelemhez juttatva őket. A felszabadulás után a Függetlenségi Front politikai pártjai, a Polgári Demokrata Párt kivételével, maguknak kaparintották meg a moziengedélyeket, teljesen elvonva a mozgóképszínházak üzembentartását az egyéni vállalkozás elől. Akkoriban, közvetlenül a felszabadulás után, ha nem is helyeselhető, de megmagyarázható volt ez az eljárás, mert az újjászülető magyar demokrácia pártjainak szervezeteik megalapozásához pénzre volt szükségük. De azóta majd három esztendő mult el és ami akkor szükségmegoldásként elfogadható volt, az *ma már tarthatatlan állapot,* mert az egész világon példa nélkül áll és *a demokrácia szellemével merőben ellenkezik, hogy politikai pártok, amelyek részesei az államhatalomnak, az államhatalomtól nyert haszonhajtó jogosítványok alapján üzleti tevékenységet folytassanak.* Igazi demokráciában politikai pártnak nem lehet más jövedelmi forrása, mint a tagsági díjakból befolyó jövedelmek, a párt tagjainak önkéntes felajánlásai és a pártkiadványokból származó bevételek.

De hatványozottabban megjelenő azoknak a berzenkedése a mozik állami kezelésbe való vétele ellen, akik a nagytőke államosításának rendületlen híveinek vallják magukat. Hát van-e kirívóbb kapitalisztikus jelenség, mint egy ilyen párttulajdonban lévő mozitröszt? És amíg az eddig államosított bányák és nagyüzemek egyelőre csak terheket rónak a közösségre, addig a mozik állami kezelésbe való vétele nagy terhet venne le a közösség válláról. Ha a mozikat állami kezelésbe vennék és azoknak tiszta jövedelmét akár a népjóléti minisztérium útján, akár — s mi ezt pártolnók inkább — egy újonnan felállítandó Hadigondozási Alap útján a hadigondozási probléma megoldására fordítanák, jórészt mentesítenék a magyar társadalmat egy becsületbeli kötelezettségétől, és emberibb sorsot tudnának biztosítani minden önhibáján kívül munka- és keresetképtelenné vált, vagy munka- és keresetképtelenségében erős fogyatkozást szenvedett, továbbá családfenntartóját vesztett magyar hadirokkantnak és hadigondozottnak. Ma 72 millió forintot fordítanak hadigondozási célokra, míg a jelenleg Magyarországon működő körülbelül hétszáz mozi évi jövedelme ennél jóval többre rúg. A moziknak állami kezelésbe való vétele és a hadigondozás céljaira való fordítása azt jelentené, hogy nem évek mulva, hanem *azonnal* lehetne a magyar hadigondozás színvonalát emelni.

Ez a magyarázata, hogy a Néppárt magáévá tette a hadigondozottaknak a mozik állami kezelésbe való vételére irányuló kívánságát és annak megvalósításáért minden rendelkezésre álló eszközzel küzdeni fog.

A rejtélyes „össztánc"

A Fürst Sándor — ezelőtt Hollán-utca — egyik bérházának kapubejárata mellett, fehéren feketével, figyelmeztetés van, amely ekként kezdődik: „A jövő vasárnapi össztánc renoválás miatt elmarad". Elég rejtelmes dolog: mit renoválnak, hogy az „össztánc"-nak — édes anyanyelvünk eme legújabb gyönyörűségének — el kell maradnia? A swing ütemeire rángatódzó lábakat, vagy derekakat kell renoválni? Ez se volna csoda. Vagy mit? A tánctarifa tételei kerülnek renoválás alá? A gusztus, az ízlés? A házfedés, a dzsessz-dob a táncterem? Csupa rejtelem. Annál is inkább rejtelem, mert a figyelmeztető felirás ekként tájékoztat tovább: „A legközelebbi össztánc augusztus 31-én!" Nos, hát augusztus 31-én csakugyan lesz valami, — valóban izgalmas és érdekes „össztánc" lesz. Talán erre céloz a rejtélyes figyelmeztetés. Csak azt nem lehet tudni, hogy a nagy „össztánc"-ban aztán a pártok fognak-e kidőlni, vagy pedig — a nemzet?

CSÁBTÁNC A POLGÁR KÖRÜL

Ennek a választási hadjáratnak van egy mosolyt keltő jelensége is: az a csábtánc, amellyel a mandátumokért induló pártok a „polgárt" kívánják elbűvölni. Ez a csábtánc a kelletés, bájolás, riszálás és felkínálkozás minden raffinériájával folyik minden oldalról, legyen az kifejezetten „polgári" vagy marxista.

Ez a szerelmi ömlengésekkel tarkított huza-vona kevés örömet szerez a polgárnak, akit a tapasztalatai már megtanítottak arra, hogy a választási idők édesszavú biztatásai és bizonygatásai után elkövetkeznek a szürke hétköznapok mostoha idelei is, amikor vele már senki sem törődik s a felkeltett vonzalomra nincs, aki viszonozza.

A marxista pártok persze a tánc csábos fordulatai során sem feledkeznek meg arról, hogy a partner a likvidálásra ítélt burzsoázia, ám rutinos könnyedséggel hidalják át az elvi szakadékot. Politikai nyelvezetükben „polgár" továbbra is azt a burzsoáziát jelenti, amellyel szemben neki a végsőkig harcolnia kell, viszont minden elvfeladás nélkül hívhatják légyottra a „dolgozók" egyes csoportjait. Így sohasem a „polgárhoz" szólnak, amikor az értelmiségieket, kereskedőket és iparosokat, orvosokat, pedagógusokat vagy magánalkalmazottakat pártmozgalmi gyűléseikre hívják.

A marxista pártokkal szemben álló „polgári" pártoknak viszont egész frazeológiája szinte csak abból táplálkozik, hogy a maguk polgári voltukat kihangsúlyozzák és ezzel igyekezzenek a marxista csábítást ellensúlyozva a polgár szívét maguknoz édesgetni.

A polgár körül folyó csábtáncnak mesterkélt volta minden kendőzésen átüt. A marxista pártok részéről súlyos következetlenséget jelentene az, hogy azt a burzsoáziát, amellyel szemben a megsemmisítés szándékával harcolnak, most — pillanatnyi előnyökért s akár álnevek alatt s rejtett utakon is, de — beengedjék a csak maguknak követelt politikai keretekbe és hadállásokba. Nem, ilyen következetlenség valóban nem is tételezhető fel részükről, legfeljebb annyi, hogy az elvi engedélyt pillanatnyilag elhanyagolható kicsinységnek tekintik, amiről bizony beszélni sem érdemes.

Súlyosabb a polgári pártok következetlensége, akiknek a részéről a „polgári"-nak kihangsúlyozása nem más, mint marxi nyelven való tagadása a marxi „társadalomszemléletnek", amelynek lényege és jellege az, hogy közösségünket osztályokra parcellázottan lássa és osztályszempontok, osztályérdekek szolgálatával igyekezzék a nemzeti társadalom többségének boldogulását keresni.

A polgár szemlélete azonban, amennyiben ilyen van, csak egyetemes lehet, csak a nemzet nagy egységében gondolkodhat, amelynek a közösség minden tagja egyenrangú polgára, tekintet nélkül arra, hol helyezkedik el a társadalom rétegeződésében s hogy milyen szerepet tölt be a társadalomgazdaságban. E „nemzeti szemlélet" polgári annyiban, de csak annyiban, hogy polgárnak, a nemzet polgárának tekint mindenkit s a polgárság nagy egységéből nem kíván kirekeszteni senkit sem. Ily értelemben polgár tehát a munkás és paraszt is — nem kortesfogásból —, hanem természetes értelemszerűséggel. Amennyire magától értetődő és természetes e szóhasználat a maga általánosító és mindenkit befogadó vonatkozásában, épp annyira helytelen és következetlen azonban minden olyan alkalmazása, amely elkülönítést vagy kasztszerű megkülönböztetést kíván jelenteni. Épp az ilyen értelmezéssel tévedünk bele az osztályokban, kasztokban gondolkodó marxi társadalomszemléletbe.

Hamis persze, mint párt-jelző is, — az ellenfél dialektikájába való belecsúszás. „Polgári" párt? Csak a marxi gondolatmenet szerint lehet valami értelme: a burzsoázia pártja, tehát az osztályokkal szemben egy osztálypárt.

A Demokrata Néppárt kimarad a polgár körül csábtáncot lejtők kavargásából: nincs külön „polgári szemlélete", nem hirdet szabadalmazott „polgári gondolatvilágot" és nem nyafog „polgári életforma" után.

Hirdeti azonban azt, hogy a nemzetnek minden egyes tagját a polgári jogok teljessége illeti meg s nem ismer el semmiféle okot, ürügyet vagy érdeket arra, hogy polgárai között másod- és harmadfokú megkülönböztetéseket tegyen. Olyan demokráciára törekszik, amelyben polgár és polgár között nem érvényes kiváltságokat biztosító válaszfalakat sem a születés, sem a gazdasági helyzet, de még csak a politikai hovatartozás sem, hanem minden polgárt a nemzet nagy egységébe fog össze egyrészt magyarságának tudata és vállalása, másrészt az a krisztusi emberség, amellyel felebarátaink boldogulását óhajtjuk és munkáljuk.

A Demokrata Néppárt nem egy osztálynak a pártja, hanem az egész nemzeté, amelynek a városok gyári munkásai épúgy a polgárai, mint a falvak parasztsága s a kétkezi napszámos épúgy, mint a tisztviselő.

Nem keresünk és nem ígérünk „polgári életformát", hanem követeljük mindenki számára a szabad és emberi élet lehetőségeit s ezek alapfeltételeként azt, amit demokratikus államéletünk alaptörvénye minden állampolgár számára egyformán biztosítani kíván: a félelemnélküli életet, a munkához és méltó emberi megélhetéshez való jogot, az ember természetes és elidegeníthetetlen jogainak biztosítását . . .

G. P. I.

FÉLMILLIÓS TÖMEG
A SZENT ISTVÁN-NAPI KÖRMENETBEN

Több mint félmillióra lehet becsülni azt a tovahömpölygő menetet, amely egyházi zászlók és jelvények alatt éneklő ajakkal kísérte végig az ezüst ereklyetartóba zárt, épségben maradt dicsőséges Szent Jobbot. De mozgásban volt az egész főváros és környéke. Nemcsak a főútvonalakon, hanem a mellékutcákból is egyre csak egyre jöttek és jöttek a tömegek, amelyeket már szinte nem tudtak befogadni a Bazilika környéki utcák és terek. Pont 4 órakor érkezett meg a templom főkapujához Mindszenty bíboros hercegprímás. Az ünnepségen részt vett Dudás Miklós hajdudorogi görögszertartású és Bánáss László dr veszprémi püspök, valamint Kovács Vince váci segédpüspök. A másik oldalon, vagyis az evangéliumi oldalon foglalt helyet Dinnyés Lajos miniszterelnök, a Köztársasági Elnök képviselője, valamint Ortutay Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, a kormány képviseletében ott láttuk Nyárády pénzügyminisztert is. A szentély előtt foglalt helyet a Pázmány Péter Tudományegyetem tanácsa, Marczel Mihály, Echard Sándor és Galla Ferenc vezetésével, míg a főváros képviselői Bognár polgármester vezetésével jelentek meg. Ott voltak a felsőbíróságok képviselői, a honvédség és a rendőrség tábornoki kara.

A magyar kormány tagjai mellett részt vettek a Szövetséges Ellenőrző Bizottság tagjai, a bizottsághoz beosztott főtisztviselőkkel együtt. Ott voltak Walsh tanácsnok az angol misszió részéről, Weems tábornok és Edgekomme tábornok az amerikai misszióból, Brankovics parancsnok a jugoszláv és Dubrava tanácsnok a csehszlovák misszió vezetője, a külföldi diplomáciai testületek tagjai, az orosz követ képviseletében Kiskov tanácsos, Selden Chapin USA rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Bensoin követ, Olaszország képviselője feleségével együtt, továbbá Franciaország és Törökország követei, Jugoszlávia, Belgium, Svájc, Svédország, a Spanyol Köztársaság ügyvivője, a román és az osztrák politikai missziók képviselői.

A felvonulás után, melyen Mindszenty hercegprímás nagy beszédet mondott, a főváros lakossága ünnepi hangulatban oszlott szét. Hosszú évek után — bár még nem a régi fényben — felragyogott a Szent István-napi tűzijáték fénye is.

Budapest s a magyar vidék lakossága egyöntetű lelkesedéssel ünnepelte meg Szent Istvánt s a nagy király példamutatását.

Demokrácia - vagy bürokrácia
Adatok a megnőtt állami- és pártadminisztrációról

Az állami adminisztráció egyszerűsítése régi programpontja volt többek között azoknak a politikai pártoknak is, amelyek a felszabadulás óta a koalíción belül együttesen kormányozzák az országot. Talán szükségtelen külön is rámutatnunk arra, hogy az adminisztráció egyszerűsítésének programpontja azóta egyszerűen elmerült az egyéb tennivalók tengerében; legalább is az akinek valamelyik közhivatalnál akad tennivalója, az nem egyszerűbb ügyvitelt, simább és gyorsabb elintézési módot talál, hanem éppen ellenkezőleg, egy veszélyes gyorsasággal épülő s merev súlyával már már az egész államgépezetre rádűlni készülő bürokratizmus roppant kolosszusával kerül szembe. Az igazolások és a B-lista csak látszólagos könnyebbséget hozott, mert az elbocsátottak helyére más utakon újabb tömegek áramlottak s most a 3 éves terv indulásakor a réginél sokkal népesebb és bonyolultabb adminisztrációs gépezet lassítja a munka ütemét. Megnőtt a tisztviselők létszáma, de szaporodtak a hivatalok is és akár szükségesek voltak az újabb szervek, akár nem, személyi és dologi kiadásaikkal mindenképpen hozzájárultak a költségvetés adminisztrációs összegének kísérteties emelkedéséhez.

Uj hivatalok tömege

Az összeomlás és az ország kirablása, a felszabadulással egyidejűleg roppant feladatok elé állította a kormányzatot; olyan munkák elé, amiket azelőtt nem ismert az államapparátus. Az eredmény egy csomó új hivatal volt. Anélkül, hogy teljességre törekednénk, felsorolunk közülük néhányat.

A felszabadulás után a kormányzat legelső és legfontosabb feladatai közé tartozott a háború során elhagyott javak számbavétele; így született meg — közvetlenül a felszabadulás után — az Elhagyott Javak Kormánybiztossága, amely 1947-ben még mindig 393 nem rendszeresített, hanem tiszteletdíjban részesülő alkalmazottat foglalkoztat. (Vigyázat, a tiszteletdíj, éppen természeténél fogva, többnyire magasabb összegű, mint az ugyanolyan képzettséget feltételező státusbeli javadalom). Ugyancsak ekkor, a külföldre hurcolt magyar értékek megmentése céljából kellett megszervezni a Hazahozatali Kormánybiztosságot, amely jelenleg 46 ugyancsak tiszteletdíjas beosztottat foglalkoztat. El kell ismerni azonban, hogy ez a szerv súlyos milliókat érő nemzeti vagyont kutatott fel és szállíttatott haza Európa különböző megszállási zónáiból.

A vesztett háború számunkra súlyos és szomorú jóvátételi kötelezettséget is jelentett: a jóvátételi kötelezettség pontos és szervezett ellátása céljából alakult meg a Jóvátételi Kormánybiztosság, amely széleskörű szervező és ellenőrző munkáját 141 tisztviselővel látja el.

Csúcsintézmények

A politikai élet alakulása is magától értetődően új és a nagyközönség számára kellően alig indokolható állások kreálásához vezetett. Ilyen merőben új állás például a miniszterelnökhelyettes és az államminiszteré, akik közül 2 az állami rendszerű Ia. fizetési osztály, a harmadik pedig a II. fizetési osztály javadalmazásában részesül. Mellettük szintén nem is számít a 4 beosztott tiszteletdíjas.

Új a Gazdasági Főtanács intézménye is, amelynek keretében jelenleg 40 rendszeresített és 13 tiszteletdíjas munkatárs dolgozik.

A minisztériumok életében és szervezetében is igen sok szanvető változást okozott a koalíciós kormányzati rendszer. Részben a megsokasodott és tagozódásukban is bonyolultabbá vált feladatok, de részben a koalíciós pártok részéről beterjesztett igények elismerése és az erőviszonyok egyensúlyán kimutatható céljából új minisztériumok születtek vagy pedig már meglévők osztódtak fel.

Minisztérium-dömping

Uj minisztériumként elsőnek a Tájékoztatásügyi Minisztérium született meg, amely részben a régi Miniszterelnökség Sajtóosztály feladatkörét vette át, részben pedig összekötő kapocsnak létesült a kormányzat és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság között. Létszáma nem nagy, mindössze 23 rendszeresített és 10 tiszteletdíjas munkatárs.

Mai formájában teljesen új az Iparügyi minisztérium, amelynek költségvetése 1543 főnyi személyzetet mutat ki. A hatáskörébe tartozó új szervek közül a közönség a 251 alkalmazottal dolgozó Anyag- és Árhivatalt ismeri legjobban. Új vagy legalábbis újjáalakított állami szerv a Közellátásügyi Minisztérium is 645 rendszeresített alkalmazottal; munkájuk eredményét mindenki jól lemérheti a saját zsebén és a megélhetési indexszámokon. A háború sodrásában részint tönkrement, részint pedig elhurcolt vasúti kocsik, autók és villamosok pótlására, az utak és pályatestek gyors rendbehozásának megszervezése céljából jött létre a Közlekedésügyi Minisztérium 1593 költségvetésileg szereplő alkalmazottal. Új kreatura az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium is, amelynek fontos munkaköre és elért eredményei kétségtelenül rosszul tükröződnek a 632 főt kimutató költségvetésben.

Megnőtt munkakör

Az állami adminisztráció bővülése és a bürokratizmus növekedése nemcsak az új minisztériumokon mérhető le, hanem a megsokasodott létszámú és új szervekkel egyre bővülő régi intézményeken is. Így például a Földmüvelésügyi Minisztérium keretében dolgozó Mezőgazdasági Termelési Osztály 36 rendszeresített és 10 ideiglenes, az Agrártudományi Egyetem 484 rendszeresített, a Mezőgazdasági Munkaügyi Igazgatóság 78 rendszeresített alkalmazottat foglalkoztat. Mind a három szerv új, éppen úgy, mint a földosztás sorsdöntően fontos ügyét végző Földbirtokrendezési Szolgálat, amely — bár létszámában csak 208 rendes és 30 ideiglenes tisztviselőt mutat ki — mégis emberek ezreit állítja országszerte az állami adminisztráció szolgálatába. Ennek jellemzéséül talán elég megjegyezni annyit, hogy az illetmények összege 3.5 millió, a földméréssel kapcsolatos költségek 12 millió, a földbirtokrendezés teljes komplexuma pedig 48,486.000 forinttal szerepel a költségvetésben.

Az egyes minisztériumok gyorstempójú fejlődésére mutat rá az a kétségtelenül örvendetes adat, hogy pl. a Kultuszminisztérium az utolsó évtized alatt csaknem megkétszerezte a fennhatósága alá tartozó szervek létszámát. Az 1937–38-as költségvetési évben a Kultuszminisztérium létszáma 12 244 fő volt, ma 21.722; kár viszont, hogy a növekedés — százalékosan — nem aktív kultúrmunkások, hanem az ellenőrök és adminisztrátorok számát duzzasztotta meg erősebben.

Új szerv az Igazságügyi Minisztérium keretében a Népbíróság és Népügyészség. Szinte hihetetlen, hogy ez a két, hallatlanul nagy munkát végző szerv mindössze 65 beosztottat foglalkoztat.

A Népjóléti Minisztérium munkájától ismeri az ország közvéleménye ennek a keretében létesült számos szerv és hivatal. Ilyen például az általános felügyeletet gyakorló Központi Igazgatóság 485 rendes és 92 ideiglenes alkalmazottal; de új a Hadigondozó Gyógyintézet is 40 főnyi létszámmal és a Hajduhadházi Gyermekotthon, amelyben 56 alkalmazott felügyelete mellett a mezőgazdasági és ipari munkásutánpótlás számát neveli jobbára elhagyott gyermekekből.

Különös fontosságú ma a hadifoglyok elhelyezése; ezt a célt szolgálja a Hadifogolygondozás osztálya, amely a mult évben 48 állandó és 128 ideiglenes munkást foglalkoztatott. Ma, amikor a hadifoglyok ezres csoportokban naponta érkeznek haza, ez a szám természetesen erősen megnőtt.

Mint új állami üzemet kell még megemlíteni a teljesen új Hal és Nádgazdasági Üzemet, amely a maga 78 főnyi létszámával nemcsak az új alapokra helyezett magyar halászat fejlesztését hivatott szolgálni, hanem gondoskodik a nádnak, ennek a multban teljesen elhanyagolt, fontos exportcikknek termeléséről és versenyképes feldolgozásáról is.

A legérdekesebb jelenség azonban az, hogy a következő, 1948-as év költségvetésének adminisztrációs kiadásai ismét lényegesen emelkedni fognak mind a személyi, mind pedig a dologi kiadások rovatában. Bürokráciánk tehát meredeken emelkedő tendenciát mutat.

A háború okozta erkölcsi elernyedés, a bűnesetek ijesztő mérvű elszaporodása és nem utolsó sorban a demokrácia mindennél fontosabb érdekeinek erélyes védelme szükségessé tette a rendőrség létszámának látszólag nagy, de alapjában véve még mindig nem elégséges növelését. A békeévek rendőrségének és csendőrségeinek összesített létszáma 18.000 főt tett ki; ezzel szemben ma 32.000 a rendőrség létszáma, de sajnos, még ennek sincs meg a kellő hatása.

A felsorolás egyáltalán nem teljes, aminthogy újságcikk keretében aligha lehetne pontos és kimerítő képet nyujtani a fejlődő bürokráciáról; másrészt nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a pártszervezkedés még egy újabb és külön bürokrácia lehetőségét rejti magában.

A pártmunka jelentős részét — ezt el kell ismerni — önzetlen emberek végzik meggyőződésből, minden honorárium nélkül: de a pártok felépítményében — a központokban és kerületi titkárságokon — mégiscsak pártember-hivatalnokok ülnek, akiknek megszőrődése egyúttal professziót, megélhetést is jelent.

Pártbürokrácia felé?

A pártok működése pedig — éppen a koalíció természete folytán — áthat nemcsak a minisztériumok, hanem a több-kevébbé valamelyik párt befolyása alatt álló hivatalokra is, ezen a módon a pártszempontok visszatükröződnek a közélet általános arculatán.

A nagyobb pártok szervezetei körülbelül azonos számú fizetett tisztviselőt foglalkoztatnak: a három legnagyobb párt, kis eltéréssel és országos viszonylatban, egyenként körülbelül 3000 alkalmazottat tart, ebben a számban azonban benne vannak az országos titkárok és kultúrális vezetők is. Különösen az utóbbiak munkája az általános kultúrnívó emelése szempontjából vitathatatlan; ami azonban természetesen nem jelentheti azt, hogy a pártbürokrácia elharapózása nem egyike közéletünk legfeltűnőbb jelenségeinek.

Függetlenül minden pártpolitikától, tény, hogy minél exaktabbak és félreérthetetlenebbek a törvényes rendelkezések, a bürokrácia annál veszélytelenebb; viszont mivel továbbá a rendelkezési jog felhatalmazással, annál inkább téltene a bürokratikus helyzet. Ideje volna, hogy a már-már elharapódzó bürokrácia túlburjánzásának most már minél hamarabb gátatvessünk.

PÁRTHÍREK

Augusztus 29-én, pénteken iparosnagygyűlést tartunk a Tolbuchin-körút 4. szám alatti párthelyiségben.

Az újpesti és rákospalotai szervezet kedden, aug. 26-án tartja népgyűlését a rákospalotai városháza dísztermében.

Ma, f. hó 24én, vasárnap délelőtt bont zászlót pártunk Dunakeszin. A Fő-téren tartandó gyűlésen, melyen résztvesz Alag, Fót, Alsó-Göd és Műhelyfalva népe dr Mihályfi Gábor mond beszédet, mint központi kiküldött.

A Demokrata Néppárt budai ifjúsági központja hétfőtől XI., Bocskay-út 22. alatt működik. Kérjük a budai fiatalokat, jelentkezzenek minél **nagyobb számban szervező munkára.**

F. hó 10-én tartotta a Néppárt VIII. ker. szervezete alakuló gyűlését. Dr Mihályi Gábor központi titkár mondott programbeszédet. A tisztikar megalakult és a Himnusz eléneklésével fejeződött be a gyűlés.

A VIII. ker. pártszervezet alakuló gyűlésén Szabados Pált választották meg elnöknek.

A budafoki pártszervezet augusztus 20-án alakuló gyűlést tartott. 28-án nagy választói gyűlés lesz az Anna-utcai Gimnázium tornatermében. Beszélnek: dr Barankovics István, Nádas Zoltán hittanár, dr Keresztes Sándor.

Somogymegyei szervezetünk jelenti, hogy a szervezkedés munkája gyors ütemben halad. A kaposvári, igali, tabi, lengyeltóti, marcali, csurgói, nagyatádi, barcsi, szigetvári járások megalakították központi szervezetüket.

Vámoscsalád községben augusztus 16-án tartották a Demokrata Néppárt helyi szervezetének alakuló gyűlését. Ideiglenes elnök Horváth Dezső, ideiglenes alelnök ifj. Horváth János, titkár Nagy Pál.

Gyűlés-naptár. Augusztus 24 én: Gyón, d. e. 11: Bábe Balázs; Lajosmizse, d. 11: Éber Zoltán és Szabó Mihály; Üllő, d. e.: Pusztai Ferenc, Ráckeve, d. e.: Szabados Pál; Dunakeszi, d. e. 11: dr Mihályi Gábor; Alsónémedi, d. u.: Éber Zoltán és Szabó Mihály; Tapolca: dr Barankovics György; Kaposvár: Babóthy Ferenc; Lajosmizse: Ugrin József; Üllő: Szabó Mihály; Tapolca: dr. Radoszárd: dr Eszterhás György és Eckhardt Sándor, Nagykanizsa: Sándor Dénes; Debrecen: Barankovics István; Nyíregyháza: Barankovics István. — Augusztus 26 án: Balassagyarmat: Mihelics Vid. — Augusztus 27 én: Mogyoród, d. u. 6: Sándor Dénes. — Augusztus 28 án: Sopron: Barankovics István. — Augusztus 29 én: Kecskemét: Barankovics István.

Választási nagygyűlések Felső-Magyarországon. Augusztus 24-én Abaúj és Borsod megye járási székhelyein tart nagygyűléseket a Demokrata Néppárt. Augusztus 25-én d. u. fél 7 órakor pedig Miskolcon, a Kossuth Lajos-téren lesz választási nagygyűlés, ahol Barankovics István, Rónay György, Bartha Béla és Csépe Jenő szólalnak fel.

Keleti mese felnőtt gyermekek számára

Élt Bagdadban, sok száz, de lehet, hogy sok ezer évvel ezelőtt, talán éppen 1947-ben, csak Krisztus születése előtt, egy dicsőségesen uralkodó sah. Ez a dicsőségesen uralkodó sah a legnagyobb megbotránkozással tapasztalta, hogy Bagdad utcáin milyen nagy számban botorkálnak részeg emberek, noha az alkohol élvezetét nemcsak az állam, de a vallás törvényei is szigorúan tiltják. Nyilvánvaló, hogy jólszervezett csempészek látják el a tiltott szeszesitalokkal Bagdad egyébként tisztes polgárait. Amikor a részegeskedés odáig fajult, hogy az alkoholmámortól tántorgó emberek kurjongatásának, ocsmány veszekedésének, véres verekedéseinek hangjai már a palota legbelsőbb zugába is behatoltak, a sah elhivatta a Bölcs Kádit, hogy tanácsot kérjen töle a részegeskedés megszüntetésére. A Bölcs Kádi miután perceken keresztül simogatta kétes tisztaságú szakállát és többizben megvakargatta orra hegyét, azt tanácsolta, hogy a sah állítson fel egy Alkoholellenes Minisztériumot.

A sah megfogadta a Bölcs Kádi tanácsát. Sürgősen magához kérette egyik leghűségesebb, legmegbízhatóbb hivét, Bigbeg basát és megbizta az Alkoholellenes Minisztérium felállitásával, őt magát pedig nyomban kinevezte alkoholellenes miniszterré.

Múltak a napok, hetek, hónapok. Az Alkoholellenes Minisztérium és Bigbeg basa rendületlenül üldözték az alkoholcsempészeket és a szeszesitalok árusítóit, vajmi kevés sikerrel. A részegek továbbra is szép számmal tántorogtak Bagdad utcáin és kurjongatásuk továbbra megzavarta palotájában a saht a legihletebb pillanatokban.

A sah megint elhivatta a Bölcs Kádit és szemrehányásokkal illette, amiért ilyen rossz tanácsot adott. A Bölcs Kádi azonban rendíthetetlen nyugalommal simogatta még mindig kétes tisztaságú szakállát és vakargatta orra hegyét, majd így szólt:

— Nem az én tanácsom volt rossz, ó fényesarcú sah, hanem te bíztad alkalmatlan személyre az Alkoholellenes Minisztérium vezetését!

— Hát kire kelett volna bíznom? — kérdezte a sah.

— Ali Csakesükre! — felelte a Bölcs Kádi habozás nélkül.

— Arra a gazemberre? — hördült fel a sah. — Hiszen arról mindenki tudja a birodalomban, hogy ő csempészi a legtöbb és legerősebb szeszesitalt!

— Éppen azért! — bólogatott a Bölcs Kádi.

A dicsőségesen uralkodó sah nem tartozott a buta emberek közé és nyomban rájött, hogy a Bölcs Kádi fején találta a szöget. Még aznap menesztette a régi alkoholellenes minisztert és kinevezte helyére Ali Csakesüköt.

Néhány hét mulva bebizonyosodott, hogy a Bölcs Kádi valóban bölcs. Ali Csakesük, aki legjobban ismerte a csempészek titkos útjait, búvóhelyeit, raktárait és orgazdáit, egymásután fülelte le őket és valóban megszüntette a részegeskedést Bagdadban.

Amikor a legutolsó csempészbanda fönökét vezették eléje fogdmegjel, Ali Csakesük dühösen ráförmedt:

— No végre te is kézrekerültél, sötétlelkű gazember, aki nem átalottad a szeszesitalok élvezetére csábitani a tisztes polgárok ezreit. De most meglakolsz!

Az alkoholcsempész csodálkozva nézett Ali Csakesükre.

— Nem értem, hogy éppen te beszélsz így? Hiszen te voltál az, aki a legtöbb szeszesitalt csempészted Bagdadba és bocsátottál áruba. Gondolj csak arra, hogy nem leszel mindig alkoholellenes miniszter!

— Éppen arra gondolok! — felelte fölényes mosollyal Ali Csakesük. — Nem tudom, meddig leszek miniszter, de addig feltétlenül kiirtom a konkurrenciát!

(— y —u)

UDVARY GYÖNGYVÉR:

NÉGY ÖT MAGYAR ÖSSZEHAJOL

Három fiatalemberrel nézem a Szent István-napi tüzijátékot. Tizennyolc-huszévesek, — mindhárom csak most ért az emberi életkor ama legcsodálatosabb szakaszába, amelyben a testnek és léleknek már nincsenek és még nincsenek rigolyái, kötöttségei s a szellem is nehezék nélkül csapong az idő és a tér törvényei felett.

Húszévesek. Ebben az életkorban álmodják a legszebb, a legmerészebb álmokat az emberek és sugározzák a legerősebb hitet, — a hitet, amely várakat vív meg, valóságokat, világokat formál és világokat dönt. Húszévesek voltak a francia ifjak, akik Párizsból elindultak egykor Versailles felé s húszévesek voltak Petőfiék és Vasváryék. Velük, a húszévesek erejével, álmaival és hitével harcolta meg minden nemzet és minden kor a maga nagy eszmei és világformáló mérkőzéseit.

Más idők, más emberek

Nézem ezt a három húszéves gyerekembert, akivel itt sétálgatok. A szerep, amely most a magyar történelemben, e forradalmi kor gyermekeire vár, óriási. Egy rommá lett országot s egy rombadőlt nemzetet kell újjáépiteniök, — egy egész új világot kell teremteniök. A gellérthegyi görögtűz- és rakétafénynél keresem tekintetükben és szavaikban azt a legnagyobb erőt, azt a sugaras lángolást, amellyel a nemzet legpozitivebb értéke és igérete: a húszévesek lelke száll az isteni magasságok felé.

Beszélgetünk.

— Önökre, Nagy István és Kádár Péter egyetemi polgárok s Önre, Kerekes József ipariskolai növendék, részben ugyanaz a szerep vár, mint amilyent száz esztendővel ezelőtt a nemzet életében betöltöttek a reformkor fiataljai és a márciusi ifjak. Hit, lelkesedés, munka, kezdeményezés, hogy szépné, gazdaggá, emberivé tegyék ezt a földretepert, „csünvácska" kis hazát. Gazdaggá, műveltté, széppé, ahogyan a költő és a márciusi ifjak megálmodták: „ámulatában elsápadjon a világ". Mondják el kérem, hogyan fogják teljesiteni ezt a feladatot?

Nagy István, Kádár Péter és Kerekes József a görögtűz fényénél összenéz és elmosolyodik.

— A márciusi ifjakkal való összehasonlitás — mondja egyikük — hizelgő és megtisztelő reánk, de szabad legyen megjegyeznünk, hogy az összehasonlitás nem egészen találó, abból a szempontból, amelyből a kérdést feltette. Már csak azért sem, mert mások az idők, amelyben élünk s ennélfogva mások az idő eszközei, valóságai és lehetőségei. Tessék talán a mában és konkrétebben megfogalmazni a kérdést, talán úgy: miképpen járul hozzá az ifjúság az ország újjáépitéséhez? A magam részéről mindenesetre kijelentem, hogy becsülettel vállalok minden munkát, amit az újjáépitésben kiszabnak reám.

— Ön független polgár. Önre nem csak „kiszabott" feladatok végrehajtásai várnak. Ön kezdeményezhet, sajátmaga számára szabhat ki feladatot. Ön tanári pályára készül. Mit tenne ön a nemzeti műveltség emeléséért, ha, tegyük fel, még lehetőségek és eszközök is állnának rendelkezésére?

— Kötelezővé tenném az iskoláztatást, szakiskolákat állitanék fel, emelném a tanárképzés s a tanári javadalmazás nivóját...

— A reformkor ifjúsága a magyarságot nagy európai kultúrnemzetté akarta tenni. Ennek a törekvésnek megvoltak és megvannak ma is a feltételei és történelmi tradíciói. Gondoljunk még előbbre, Hunyadi Mátyás udvarára...

— Ez a terv a mába átültetve így festene: Magyarország, a keleteurópai kultúrközpont! Tetszetős terv, csak egyelőre hiányoznak hozzá többek között az anyagi feltételek.

Mindig az állam?

— Itt áll előttünk, a sötétségbe süllyedve a rommá lett vár. Mit szólna ahhoz, ha helyére felépitenénk Európa legszebb, legnagyobb egyetemi városát?

— Óh — mosolyog a leendő tanár — ezt a tervet már ismerem. Azt hiszem a közmunkatanács vetette fel. De el is ejtette, mint olyasvalamit, ami nem reális, amit nem lehet megvalósítani. Én ugyan — s a diáktársaim is — más véleményen vagyunk...

— Hát miért nem kezdenek akciót? Miért nem látnak neki?

— Ugyan...! A diákság a két kezével nem tudja felépiteni. Mi már épitettünk magunknak otthonokat az ostrom után s mi már rájöttünk, hogy a munkához nem elég csak a lelkesedés. Tégla is kell, cement is és még sok minden más. Ha az állam támogatná...

— Miért mindent az állam? A márciusi ifjak sem az államra támaszkodtak terveikben és cselekedeteikben. Nekik se volt téglájuk, cementjük. Egyetlen erősségük saját hitük s a nemzet bátorító szeretete volt.

— A márciusi ifjak szerepe a miénkéhez képest könnyű volt. A hátuk mögött valóban ott állt és biztatott egy nemzet szeretete, egy nemzeté, amely vágyában és akaratában egységes volt. Mögöttünk ma egy vágyában és akaratában széttagolt nemzet áll... Tegyük fel, hogy az ifjúság mozgalmat indítana az egyetemi csodaváros megvalósitásáért. Mi lehetne az eljárása? Az, hogy legelőször is kiválaszt egy „fejest" s egy posszibilis politikai partot, amely hajlandó lenne adoptálni a gondolatot. Megkezdené a propagandát, mire a többi párt is törvényszerint megkezdené a maga ellenpropagandáját. S pár hét mulva a szent ügy dicstelenül elvérezne világnézeti alapon.

— Szóval egyetemi csodavárost nem csinálunk. Hát mit csinálunk?

A Citadellán egy merész rakéta most az ég kellős közepébe vág.

— Feljérne még egy-két egyetem, ámbár nem tudom, hogy reális lenne-e még több egyetem? Az embereket újra elfogta a láz az intellektuális pályák után. Ki fogja és hol fogják elhelyezni ezt az értelmiség túltermelést? Csakhamar megismétlődik az első világháború utáni állapot; ifjú orvosaink, tanáraink és mérnökeink kivándorolnak, villamoskalauzok lesznek, vagy zsákot hordanak.

— Túltermelésről szó sincs, hiszen az a célunk, ugye, hogy az országot boldoggá, egészségessé és gazdaggá tegyük? Tehát szükségünk van sok-sok mérnökre s éppen szükségünk van egy egész hadseregnyi orvosra. Már csak azért is, mert nagy nemzetépitést csak egészséges testű és egészséges lelkű néppel lehet vállalni és végrehajtani. Ön, Kádár Péter, leendő orvos mit tenne népünk egészség-védelméért?

Kádár Péter válaszával nem sokáig késlekedik: Csak addig, amig a Citadella csillagaiból egy maréknyi a Duna vizébe hull.

— Én legelőször is diplomaelkobzás terhe alatt megszüntetném, azt, a beteg zsebére spekuláló, méltatlan orvosi eljárást, ami egyes orvosoknál nagy divat. Valaki beteg. Elmegy az orvoshoz, az megvizsgálja s megállapitja a bélhurutot. De azért elküldi a szívspecialistához is és mint ahogy az jó kartársak között illik, osztoznak a betegen és a folyton emelkedő honoráriumon. Hát ezt az erkölcstelen dolgot én nem türném.

— Helyes. De mit tenne a népegészségügyért?

— Felállitanék néhány jó tüdőszanatóriumot.

— Ez is helyes. De még tovább menve: mit tenne azért, hogy olyan egészségügyi állapotokat teremtsünk, amelyben egyáltalán ne legyen szükség tüdőszanatóriumokra?

Ezernyi kétség...

— Ehhez az ország szociális helyzetének megváltoztatása szükséges. S az már nem az én hatáskörömbe tartozik.

— Szerintem igen, de hát tisztelném kell az ellenvéleményt s azért öntől kérdem, Kerekes József, gondolkozott-e már a szociális jólét megteremtésének lehetőségeiről?

— Hogyne — feleli Kerekes József — én úgy gondolom, hogy ehhez a termelés fokozása és a jövedelmek helyes elosztása szükséges...

— Valami konkrét terve nincs? Hogyan gazdálkodna például az ország természeti kincseivel, hogyan aknázna ki a természeti javakat?

— Hát ez fogas kérdés, mert hiszen számottevő természeti kincsünk csak a történelmi Magyarországon volt.

— Van földgázunk, olajunk, alumíniumunk...

— Egy szakirásban olvastam éppen az alumíniummal kapcsolatban, hogy alumíniumtermelésünk külkereskedelmi szempontból csak akkor rentábilis, ha kész áruvá itthon dolgozhatnánk fel. De mikor lesz nekünk annyi pénzünk, hogy felállitsuk a szükséges gyárakat és üzemeket!... S aztán, ott van a hatalmas amerikai konkurrencia.

— Mit gondol mégis, miből csinálhatna ez a szegény kis ország magának pénzt?

Egy hajó siklik a vizen, sok-sok megrakott uszállyal, dagadó lobogók alatt. Mennyi drágaság vándorol ezeken az uszályokon!

Kerekes József a hajót nezi s ráncolja homlokát.

— Mezőgazdasági vonalon — mondja — egyelőre nem. A mi búzánk már nem versenyképes többé. S mikor jön el az az idő, amikor földművelőinket az intenzív belterjes gazdálkodásra lehet szoritani! De tegyük fel, hogy elkövetkezik ez az idő s az az állapot, hogy mezőgazdaságunk bőséggel elláthatja az országot gyümölccsel és paradicsommal. Ez nem az az üzlet, amiről álmodozunk.

— Kivitelre nem gondol?

— Hová vigyünk ki? Legalább is számottevő mennyiséget? A szomszédos államok szintén agrárországok. A németek még sokáig nem vásárlóképesek. Gondolnék konzervgyártásra, de hát itt is az amerikai konzervvel kell felvennünk a versenyt. Ez pedig nehéz dolog, hiszen az amerikai konzervipar technikai fejlettsége, kereskedelmi bevezetettsége folytán egyenesen felülmúlhatatlan.

— És ha mi jobbat adnánk?

Jó széles fölénnyel elmosolyodik. Nem is válaszol.

— Miért ilyen kicsinyhitű? Miért nem hisz abban, hogy a világ nagy versenyében mi is elsők lehetünk. Hiszen mindig csak úgy ontottuk magunkból a tehetségeket: irókat, tudósokat, feltalálókat.

— Igen ám, de a magyar tudósok és feltalálók mindig csak külföldön boldogulhattak.

— Mit kellene tennünk, hogy tudósaink és feltalálóink itthon, a mi országunk javára dolgozzanak? Mit tenne ezért az ifjúság?

— Mit tehet az ifjúság? Legfeljebb röpcédulázhatna és tüntethetne. De ebből még nem lehet kivitelezni a találmányokat és nem lehet felállitani a gyárakat.

„Szerényen meghúzzuk magunkat"...

— Hát nincs egyetlen módja se annak, hogy amint a márciusi ifjak álmodták: „kivivhassuk a világ bámulatát?"

Mind a hárman egyszerre válaszolnak, szinte egymás elöl kapják el a szót.

— Jó diplomatákat kellene gyártanunk, szériában, sokat. De addig tudomásul kell vennünk, hogy szegény, kislehetőségű nép vagyunk, akik számára egyetlen reálpolitika: hogy szerényen meghúzzuk magunkat a népek szomszédságába, ahová a sors vetett.

*

Hallgatom ezeket az ifjakat s titokban abban reménykedem, hogy szavaikban ifjúságunk csak egyik s kisebbik részének szemlélete jelentkezik. És arra gondolok, hogy ezt a kisebbik részt is meg kell mentenünk valahogyan, mert szavaikért, szemléletükért, egész önmagukért a felelősség nem őket terheli. Ők vállalják a magyar sorsot, benne a munkát s szegénység szörnyű küzdelmeit. Elmennek szenet bányászni, iskolát tatarozni, csatornát épiteni. S vajjon ők tehetnek-e arról, hogy a gyermekkor döntő, jellemformáló impresszióit éppen attól a kortól kapták, amely csak földöncsúszó hunyászkodást türt s csak parancsot ismert, amelyet megjegyzés nélkül végre kell hajtani. S tehet-e arról, hogy két háború között született és élt, két vesztett háború időközében, amelynek legfőbb tartalma egy megcsonkolt nemzet sokszor már-már természetellenesre nagyított és torzított kisebbségérzete, önmarcangolása, bénító [illegible] volt?

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület részvényeseinek 1947 augusztus 19-én dr. *Vajda* Ákos elnöklése alatt tartott közgyűlése az igazgatóság által az 1790/1947. M. E. számú rendelet értelmében előterjesztett jelentést és a forint-megnyitó mérleget elfogadta, minek folytán az egyesület alaptőkéje 240.000 darab, egyenként 50 Ft névértékű részvény közt megoszló 12,000.000 forintban, tartaléktőkéje pedig 6.000.000 forintban állapittatott meg. Elhatározta továbbá a közgyűlés a Nemzeti Hitelintézet Részvénytársaságnak a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesületbe való beolvasztását és az Egyesület alaptőkéjének ezzel kapcsolatban 13.250.000 Ft-ra való felemelését. A kibocsátandó 25.000 új részvény a Nemzeti Hitelintézet Részvénytársaság részvényeseinek csereképpen engedtetik át, úgyhogy a foganatosított összevonás után gyenként 40 Ft névértékű 2 darab Nemzeti Hitelintézet Részvénytársaság-i részvény ellenében 1 darab 50 Ft névértékű egyesületi rszvény jár.

Keresztény demokrácia

+

Barankovics István győri programbeszédének teljes szövege, 32 oldal, ára 1 forint. Megrendelhető a Demokrata Néppárt központjában IX., Üllői-út 19, telefon 188—387.

KODÁLY ZOLTÁN
a magyar munka mai feladatairól

Nemcsak az új muzsikának világjelentőségű mestere, Kodály Zoltán, de nagy tanítója is nemzetének. Alkotó művész, tudós humanista egy személyben, aki korunk minden problémáját átfogó egységben látja és mint népének élő lelkiismerete harcol évtizedek óta az igazabb, tisztultabb magyarság eszményeiért. Felette áll a napi, kicsinyes pártpolitikai harcoknak, puritán félrevonultságban él, de bátran hallatja súlyos szavát, ha veszélyeztetve látja a nemzeti szellem és erkölcs érdekeit.

Hosszú évek óta harcol a magyarabb, korszerűbb és szociálisabb iskoláért és ebben a magyar népzene oktatásáért, hogy a népdal már a serdülő ifjúság zenei anyanyelvévé váljék.

Ebben az ügyben kerestük fel a mestert, aki az alábbiakat mondotta:

Az általános iskola célja egységes magyar alapműveltséget adni minden társadalmi rétegnek. Ennek egyik leghasznosabb eszköze lehet a népdal tanítása minden iskolában, ha kellő alapossággal és hozzáértéssel történik.

Óvakodj azoktól, akik ma másként beszélnek, mint ahogyan tegnap cselekedtek

Az új tanterv valamivel több időt ad az énekre, mint a régi. A hozzáértést, vagyis a szaktanítást nem lehet máról holnapra megvalósitani, de nagy lendülettel indul az új tanerők képzése s a régiek továbbképzése, úgyhogy néhány év mulva buzgó és hozzáértő gárdára számíthatunk.

Hogy milyen lélek-kiforgató félrenevelés folyt ebben az országban azóta, hogy ránk kényszerítették az osztrák iskolarendszert, azt elképzelni sem tudja, aki nem foglalkozott vele tüzetesen.

Az iskola, ha egyáltalán tanított zenét, idegen zenei alapképzeteket oltott a gyermekbe. Ha aztán találkozott a magyar zenével, kívülről nézte, idegenül, sőt ellenséges érzéssel. Ezért szól a magyar zene a mai városi felnőtteknek idegenül: „oláhosnak", „tótosnak" hallják, odaajándékoznák bármelyik más nációnak, csak vállalni ne kelljen.

Minthogy a falusi lakosság jórészt megtartotta eredeti zenei nyelvezetét és felfogását, ezzel is csak nőtt a szakadás város és falu közt.

Az új iskola egyik legfőbb feladata ezt a szakadékot eltüntetni, s ebben a zene hatalmas segitség lehet.

De nemcsak zenében csempésztek idegen lelket az ifjúságba, hanem majd minden más tárgyban.

A fővárosi mintaovoda falain láttam néhány képet. Falusi életet, tájat, földmívelő munkát akarnának „szemléltetni". De nem magyart! A mienktől világra különböző német falut, tájat, arcokat, eszközöket ábrázolnak. Magyar szemléltető képeket „nem lehetett sehol sem kapni"!

A fővárosi gyermek egész életére magába vési ezeket az idegen képeket, s ha véletlenül vidékre vetődik, ott egészen más, neki idegen környezetet talál. Ez csak egy jellemző példa. De százat talál minden téren, aki keres.

Valóban: újjá kell születnünk mindenben, ha magyarul akarunk élni továbbra is.

Kodály tömör, lényegre tapintó mondatai egy nagy nemzetnevelőt állitanak elénk, aki a jobb európaiságért és a tökéletesebb magyarságért küzd és a kettőnek egységét hangsúlyozza, a reformokat pedig a nemzet igaz hagyományaiba ágyazza.

A választások tisztasága nem matematikai, hanem etikai kérdés

— mondotta Barankovics István Szegeden

Szegeden Szent István napján délelőtt a Széchenyi-téren gyűlt össze sokezeres tömeg, hogy a Demokrata Néppárt zászlóbontó nagygyűlést meghallgassa. A nagy lelkesedéssel fogadott gyűlést Bálint Sándor egyetemi tanár vezette be. Szelés Ambrus a kisiparosok követeléseiről beszélt, majd Barankovics István beszéde bevezető részében az Egyház és politikai pártok viszonyáról beszélve a következőket állapította meg:

— Fülembe jutott, hogy a suttogó propaganda itt is, ott is azt híreszteli, sőt a sajtóban is felmerült, hogy a Néppárt az Egyház és a magas egyházi személyek támogatására hivatkozik és azt állítja, hogy ő az Egyház, illetve valamely magas egyházi személyiség pártja. A Néppárt és az Egyház viszonyát illetően már nem egyszer félreérthetetlenül kifejtettem álláspontomat és most a gyanúsítások elejét veendő megismétlem azt.

— A Néppárt keresztény világnézeti alapon áll,

amelyhez semmivel sincs kisebb joga, mint például a marxista pártoknak ahhoz, hogy a történelmi anyagelvűség világnézetét vallják.

De a Néppárt nem egyházi és nem felekezeti párt és nem valamelyik magas egyházi személyiség pártja. Súlyos méltatlanság és tiszteletlenség volna bármelyik Egyház bármelyik főpapját azzal gyanúsítani, mintha ő láthatatlan pártvezér akarna lenni, aki irányít, de a felelősséget mások viselik. A püspökök a lelkek főpásztorai; méltóságuk sokkal nagyobb, mivel lelki, mint bármelyik pártvezéré vagy politikai hatalmasságé. Bármelyik párt hivatkoznék tehát arra, hogy ő valamelyik főpap vagy éppen valamelyik keresztény Egyház pártja, ezt csakis jogtalanul tehetné és vétkezne a tisztelet ellen, amellyel egy keresztény ember főpásztorai és Egyháza iránt tartozik. A Néppárt nem egyházi párt; sem abban az értelemben, mintha akár titokban, akár nyíltan valamelyik keresztény hitvallás papjai szabnák meg politikai programunkat és magatartásunkat, sem abban az értelemben, mintha mi az Egyház nevében és tekintélyével akarnánk híveket toborozni s így közéleti tevékenységükbe a lelki hatalmat be akarnók vonni. Az Egyház szent hivatása magasan a napi politika síkja felett áll s jóllehet a földön végzi feladatát, az államnál sokkal magasabb értékek megvalósítására szentelve, a túlvilág felé mutató lelki küldetésben jár. *A keresztény politikának egyik főbenjáró kötelessége éppen az, hogy az Egyház feladatának minél sikeresebb teljesítéséhez a földi előfeltételeket biztosítsa, megóvja vagy kiharcolja.*

Mi nem az Egyházak terhére, hanem javukra és jogaik biztosítása céljából akarunk a közéletben tevékenykedni.

— A Néppárt indulásának pillanatától kezdve kifejezetten ezt az álláspontot vallja, amely egyébként nemcsak az Egyház természetfeletti hivatásának, hanem annak a történeti gyakorlatnak is megfelel, amely a pártokkal kapcsolatban a katolikus világegyházban évszázadok alatt kialakult. Ezt az álláspontunkat igazolja a magyar katolikus püspöki karnak az a határozata is, melyet a választások küszöbén a pártpolitikai tevékenységgel kapcsolatban hozott. Egyházának hivatását tisztelő és Egyházát szerető keresztény ember csak mélységes tisztelettel állhat meg az előtt az emelkedett lelkipásztori szellem előtt, amely arra törekszik, hogy a lelkek pásztora minden hívő számára egyformán elérhető közelségben és távolságban maradjon. Tudjuk, hogy az Egyháznak nincsen és sohasem volt pártja,

de lehetnek olyan pártok, amelyek az Egyház hit- és erkölcstanához a legközelebb állanak, mivel a keresztény állameszme követelményeinek akarnak a közéletben érvényt szerezni,

a pápák szociális és demokratikus világkiáltványaiból lényeges útmutatásokat vesznek s a gyakorlati egyházpolitikai kérdésekben a főpásztorokkal összhangban kívánnak eljárni. Programunk a bizonyság rá hogy a Demokrata Néppárt ilyen párt. Mindezt pedig nem a vádak elhárítása alkalmából mondom, hanem szószerint ezt mondtam már a választási agitációnkat megnyitó beszédemben.

— Remélem, hogy minden párt, amely a keresztény világnézetet vallja, ugyanilyen félreérthetetlenül hárítja el magától azt a vádat, hogy ő az Egyház vagy valamely főpap pártja.

Barankovics István ezután a választási névjegyzékből történt kihagyásokkal kapcsolatban ezeket mondotta:

Közöljék a pontos számokat a választói névjegyzékből történt kihagyások tekintetében

— A választások tisztaságának erkölcsi minimuma, hogy a névjegyzékből történt törvénytelen kihagyások jóvátétessenek. *Sajnos, sok magyar állampolgár, ki a szavazásra jogosultak névjegyzékében nem szerepel, egyúttal nem élt felszólamlási jogával.* Ezek már semmiképpen sem vehetnek részt a nemzeti közakarat kialakításában. Akár hanyagságból, akár rosszul értelmezett önérzetből mulasztották el szavazati joguk megszerzésének megkísérlését, mindenképpen önmaguk és a közérdek ellen cselekedtek. Igen sokan azonban fáradságot nem kímélve és drága munkaidejüket a mások által okozott törvénytelenségek jóvátétele céljából feláldozva, éltek felszólamlási jogukkal.

— Ha a kormány a saját érdekében és az ország jóhírének és belső nyugalmának érdekében azt akarja, hogy a legendás számú kihagyások vádját ne kelljen viselnie, akkor *tegye lehetővé, hogy a tárgyilagos ítéletalkotáshoz szükséges, pontos számadatokat a nyilvánosság megismerhesse és ellenőrizhesse.* Mert önmagában az a tény, hogy ma több a szavazásra jogosult, mint 1945-ben volt, a törvénytelen kihagyások száma és jelentősége szempontjából még édeskeveset mond. A kormányférfiak azt mondják, hogy az ellenzék fölfújja a kihagyások számát és jelentőségét. Nem kívánhatja azonban senki tőlünk, hogy olyasmit helyeseljünk, amit nem ismerünk, már pedig a kihagyások pontos számát és ezeknek a választási korhatárt elértekhez való viszonyát pontosan nem ismerjük. Ha a kormány el akarja oszlatni a hiedelmeket, ennek nagyon egyszerű a módja. Tegye közzé a következő számadatokat: *1. hány magyar állampolgár érte el a választói korhatárt az összeírás idején; 2. ténylegesen hány magyar állampolgárt írtak össze; 3. mennyi az ideiglenes névjegyzékbe felvettek és az abból kihagyottak száma; 4. hány felszólamlás történt; 5. hány felszólamlást intéztek el és mennyi a kedvezően elintézett és elutasított felszólamlások száma?* Csak ezeknek az adatoknak az összevetéséből alakíthatunk ki olyan ítéletet, amelynek alapján vagy meg kell adnunk a kormánynak a felmentést, vagy el kell őt marasztalnunk. Mindaddig azonban, amíg a kormány e számadatokat hivatalosan közzé nem teszi és ellenőrzésüknek lehetőségét meg nem adja, *a választójogi visszaélések politikai jelentősége és reparációja tekintetében senkit meg nem nyugtathat.* Egyes, kiragadott számok közlése és összehasonlítása, mint például az, hogy hány választó volt 1945-ben és 1947-ben, *kizárólag matematikai* értékű, kivált egy olyan országban, amelyben a háború utáni években olyan nagy volt a népmozgalom. A választások tisztaságának kérdése azonban *nem matematikai, hanem etikai kérdés.* Csak az általunk említett valamennyi számadat ismeretében lehet a választójogi törvény végrehajtását etikailag kiértékelni. Ha a választójoguktól törvénytelenül megfosztottak száma valóban megfelel a törvény előírásainak, akkor egyenesen a kormány érdeke, hogy kívánságainknak eleget tegyen. Nagyon egyszerű tehát a módja annak, hogy a kormány a vádakat tényekkel határozottan megcáfolja. A hallgatás azonban csak arra jó, hogy a vádak igazába vetett hitet megerősítse.

— A gazdasági újjáépítés terén elért szép eredményeink országunknak világszerte becsületet szereztek. Az újjáépítés leghibátlanabb tényezője a magyar nép munkakészsége és áldozatvállalása volt. *A lelki újjáépítés terén és országunk tekintélyének restaurációja szempontjából vetne vissza bennünket, ha a választások tisztaságának előfeltételét, a törvénytelenségek reparációját a kormány nem tudná biztosítani.* A legsúlyosabb felelősség terhel minden kormányzó pártot a választások tisztaságának biztosításáért.

Az ellenzéknek pedig joga és kötelessége, hogy a valóságos tényállást felderítse és az igazságtalanságok reparációját követelje.

*

A Demokrata Néppártot Vasmegye választópolgárai megyeszerte nagy lelkesedéssel és szeretettel fogadják. Augusztus 17-én négy helyen tartott a párt bemutatkozó nagygyűlést. Olbő nagyközségben *Eredics* Jenő gazdálkodó, a párt helyi elnöke hangsúlyozta, hogy a valláshoz hűen ragaszkodó nép örömmel és bizalommal várta a párt indulását. *Tóth* László ügyvéd, képviselőjelölt rámutatott arra, milyen fontos szerep vár pártunkra abban, hogy a közerkölcs romlását megállítsa, mert hiszen a Néppártban tömörülő tömegek lesznek az oltár, a templom és a vallásos érzéssel telített családi élet oltalmazói. *Belső* Gyula gazdálkodó részletesen foglalkozott a többi induló ellenzéki párttal és a kormányzó pártok mulasztásaival. *Eckhardt* Sándor egyetemi tanár pedig a párt programjának alapgondolatait ismertette.

Ugyanaznap délben Sárvárott, a Korona-vendéglő kerti helyiségében ezres hallgatóság jelenlétében folyt le a bemutatkozó ülés. Itt *Eckhardt* Sándor részletesen ismertette a párt eszményi programját, a hallgatóság nagy tetszése közben kiemelve, hogy a Néppárt tulajdonképpen nem valami magyar találmány, mert létrejötte olyan szükségesség, mely Európában majdnem mindenütt jelentkezik, demokratikus programja pedig pontosan a római pápák reformgondolataihoz és különösen XII. Pius 1944-ben karácsonykor mondott üzenetéhez illeszkedik. *Belső* Gyula a tömeg nagy derülése mellett cáfolt meg egy személyére vonatkozó cikket, ahol a kommunista párt helyi lapja azzal vádolta meg, hogy mint főhadnagy 1943-ban a Don mellett revolverrel kergette a frontra a sebesült katonákat. *Katonakönyvével igazolta, hogy sohasem volt a Don mellett és sohasem volt főhadnagy, irodai szolgálatra volt beosztva, 1941-ben már leszerelt s azután sem került többé a frontra.*

Délután Celldömölk főterén várta a városból és a vidékről szekeren érkező parasztok és értelmiségek tömege a bemutatkozó nagygyűlést.

Végül Jánosházán mutatkozott be a Néppárt. Itt igen nagy tömeg rendkívül meleg fogadtatásban részesítette a kiküldötteket

Szent István napján folytatódott a Néppárt vasmegyei nagygyűléseinek sorozata. Sorokpolány után Szent Gothárdon mutatkozott be a Néppárt, majd Rábagyarmat, Őriszentpéter, Körmend és Ják járási székhelyeken. A gazdaközönség és városi nép mindenütt nagy érdeklődéssel és lelkesedéssel fogadta *Eckhardt* Sándor, *Belső* Gyula és *Kovács* József programbeszédeit. Különösen nagy és lelkes tömeg gyűlt össze Ják községben, a legszebb magyar, árpádkori templom tövében.

Alig tíz napja kezdte meg szervezkedését a Demokrata Néppárt Somogy földjén, mégis komoly eredményekről számolhatunk be. Amerre csak el tudnak jutni a párt áldozatos lelkű szervező apostolai, mindenütt lelkes fogadtatásban részesülnek. Érdekes jelenség Somogyban, hogy szervező titkáraink

egymás után bukkannak rá a Gieswein Sándor által kezdeményezett keresztény politikai gondolat régi kádereire.

Sok községben még élnek a régi néppárti szervezetek lelkes vezetői, akik szinte meghatva veszik tudomásul, hogy ez a tiszta, politikai program ismét életre kel. Görgetegen és a belső somogyi községekben már 1945-ben megalakították a régi néppártiak a Barankovics-féle Néppártot. A gondolatot maguk között beszélgetéseikben is ébren tartották és most, hogy értesültek a Párt indulásáról, határtalan lelkesedéssel sorakoznak a régi zászlók alá. A néppárti gondolatnak ez a hagyománya azt bizonyítja, hogy *Somogyországban ígéretes jövője lesz a megújhodott mozgalomnak.* Nap-nap után jelentkeznek az önkéntes szervezők, akik *Babóthy* Ferenc országos titkár, somogyi listavezető, valamint *Pete* Ferenc vármegyei titkár irányítása mellett végzik szervező munkájukat.

Az elmúlt napokban Sátoraljaújhelyen, Sárospatakon, Tarcalon, Tokajban, Bodrogkeresztúron, Tállyán, Szerencsen és Monoron tartott többek között választási nagygyűléseket a Néppárt. A párt szónokait mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták és tömegesen csatlakoztak a Demokrata Néppárt zászlója alá.

A pártművészet mint új akadémia

Ha a köztudatban eddig úgy élt a művész, az alkotó képzete, hogy az a napi politika zsibajától távol szenteli életét a szépségnek, akkor ennek a képzetnek valóban eltorzult és meghamisított formáját láthatjuk napjainkban. A romlás a nácizmus idején tört be. A művész szálljon le a gőgös elefántcsont toronyból, legyen „korszerű" — üvöltötte a züllött politikához csapódott tehetségtelenek mezei hada. Hitler határozta meg együgyű mázolói ízlésével a hivatalos irányt. Aki nem hajtott fejet, az „kultúrbolsevista" volt, az „Új Európa" árulója.

A felszabadulás után azonban új veszedelem keletkezett. A haladó szellemű, mindig is bátor humanista alkotóknak újból érezniök kellett az elszigetelődés veszélyét. A Műcsarnok rossz, reakciós, a hómani korlátolt és nyárspolgári „kultúrpolitikát" és a nyárspolgári sivár giccs-naturalizmust híven kiszolgáló piktorai és szobrászai — akikkel elhagyatva küzdött a haladó és tehetséges elit kisded csapata — a friss pártigazolvány birtokában lefőlényezték az úttörő moderneket, a szellem bátor harcosait. Könnyen tehették, mert erre számítottak és számítanak ma is, hogy a nevetségesen kezdetleges „műcsarnoki naturalizmust" átszámíttatják mint már-már hivatalossá váló „újrealizmust".

A fasiszta idők vádjai kísértetiesen felújulnak: a leghaladóbb, legmerészebb alkotók válnak ismét „reakciósokká", „gyökértelen és meddő széplelkek"-ké. Különösen, ha nincs megfelelő pártigazolvány a zsebükben. A tehetségtelenség mindig megtalálja a maga útjait és újszerű köntösben ismét az igazakat az értékeseket rágalmazza.

Különösen csúf játék folyik itt a „reakció" jelszavával, mert szándékosan és rosszhiszeműen összekeverik a művészi és a politikai reakció fogalmát. Reakciós, diktatórikus államban, ahol nincs meg a szellem szabadsága, nem élhet haladó humanista lelkű művész, viszont szabad és demokrata államban virágozhat a művészi reakció is, mint láptenyészet. Politikailag haladó szellemű párthoz tartozó képzőművész vagy muzsikus is lehet művészileg ugyanakkor „reakciós", egyszerűen azért, mert tehetségtelen. A politikai és művészi reakció fogalma tehát nem párhuzamos és felcserélésük igen alkalmas a zavarosban való halászásra.

Amikor tehát a párthoz való tartozás dönti el a művész sorsát és a pártfegyelem béklyózza le szellemi szabadságát, akkor a fejlődés súlyos veszélybe kerül. A pártélet a mindennapoké, a művész élete az — örökkévalóságé. Amikor a könyvügynökök, producerek és a kiadók, hangversenyrendezők régebbi rablókapitalizmusa ellen — („én tudom, hogy mi kell a közönségnek!") — már eredményes harcot vív a művészi élet, a másik oldalon nem támadhat új veszély a pártművészet formájában, amely érdemén túldicséri a hozzátartozót és sajtójában némaságra, mellőzésre, sőt megrágalmazásra ítéli a kívülállót.

De az anyagi „karrier"-érdekeken túl is veszélyes, hogy a párt hivatalos „kultúrpolitikáját" merev doktrínák alapján olyan pártvezérek határozhatják meg, akiknek annyi közük van a művészethez, hogy fiatal korukban írtak egypár rossz verset. A „Gebrauchskunst" inasává zülhet le a pártérdekek szolgálatában a művészet, mert a pártirodákban kialakuló új akadémiák természetszerűleg nem a szépség, hanem a propaganda-használhatóság szempontjait tartják szem előtt.

Az igazi művész úgyis a közösségé, minden valódi művészet egyértelműleg szociális is. Hagyjunk fel itt a pártigazolványokkal, a művészek úgyis tudják, hogy mit akarnak és a végén mindig nekik van igazuk.

(veridicus)

PILLANTÁS A VILÁGBA

A német katolikus papság veszteségei. Egy statisztika szerint 1939 ben a németországi katolikus papok és szerzetesek száma 12.146 volt. A háború alatt meghalt 2428, koncentrációs táborokban és börtönökben 590 szenvedett, akik közül 48 a legszörnyűbb kínzások között fejezte be életét. Börtönben és fogságban jelenleg is 1164 szerzetes és papnövendék van. Ezek közül 1061 teljesen elveszettnek tekinthető. (M. K.)

Húsz pap munkájába került Phyllis-nek, a három Hooper nővér, világhírű táncművésznők legfiatalabbikának megtérése. „20 pap munkájába került Psyllis-nek, a három Hooper nővér, világhírű táncművésznők legfiatalabbikának megtérése" — ezzel a címmel a The Universe többek között a következőket írja: Ennek oka pedig nem a nagy művésznő megátalkodása vagy hitetlensége volt, hanem csupán az a körülmény, hogy Phyllis művészi körútja alkalmával mindegyik városban csak 2—3 napig időzött. Ha egy városba ért, az első dolga volt felkeresni a plébánost, akinél oktatást vett és ennek eredményéről írást kért. Ha egy másik városba ment, ott ez írás alapján az oktatás folytatását kérte. Így 20 papnak oktatása után ismerte meg új vallását annyira, hogy az Egyház tagjává lehetett. Phyllis előzetesen egy valláshoz sem tartozott, meg sem volt keresztelve, viszont megkeresztelésének napján ment férjhez Denis Dowling operaénekeshez, úgyhogy egy napon három szentségben részesült: a keresztségben, a szentáldozásban és a házasságban. Férjének karrierje is érdekes. Mint egy ausztráliai farmnak tulajdonosa, egy magán énekkar keretében szóló-énekével egy nagy énekverseny alkalmával első díjat nyert, azóta kezdett az énekkel többet törődni és így vált híres énekessé, akinek bariton hangját az angol rádióban is gyakran élvezhetjük.

A német katolikus papság veszteségei. Egy statisztika szerint 1939-ben a németországi katolikus papok és szerzetesek száma 12146 volt. A háború alatt meghalt 2428, koncentrációs táborokban és börtönökben 590 szenvedett, akik közül 48 a legszörnyűbb kínzások között fejezte be életét. Börtönben és fogságban jelenleg is 1164 szerzetes és papnövendék van. Ezek közül 1061 teljesen elveszettnek tekinthető.

Az indiai katolicizmus helyzete. Mgr. Kierkels c. érsek, indiai apostoli delegátus nyilatkozatot adott a mostani átváltozással kapcsolatban az indiai katolicizmus helyzetéről. Az indiai katolicizmus tudatában van annak, hogy minő szerepe van a jövendő terén. Róma gondolatai irányítók lehetnek szociális és kulturális téren annak ellenére, hogy a hindu felfogás, mint azt Pandit *Nehru* kifejtette vallási tekintetben a keleti gondolatot magasabbra helyezik, mint a nyugatit és az indiai szellemiséget magasabbra értékelik. A katolikus Egyház működése azonban kétségtelenül előre halad, hiszen az apostoli delegátus megállapítása szerint 15 év alatt a katolikusok száma 320.000-ről 5,500.000-re emelkedett, a bennszülött püspököké 10-ről 21-re a bennszülött papoké 2334-ről 3594-re. Igaz, hogy a 400 milliós összlakosság mellett a katolikusok száma még nem nagyon jelentős, de az indiai belső válsággal kapcsolatban szerepük jelentős és ezt a társadalom is felismeri.

Holland katolikusok Németország szellemi újjáépítéséért. Jong bíbornok, utrechti érsek fogadta annak a szövetségnek a képviselőit, amely nemrég alakult Hollandiában a keresztény megújulás érdekében. A szövetség tagjai Németországba küldenek csoportokat, hogy együttműködjenek a Németbirodalom lelki újjáépítésének terén.

A vatikáni rádió dr Bánáss László veszprémi püspök beszédéről. A vatikáni rádió francianyelvű adásában megemlékezett arról, hogy dr *Bánáss* László veszprémi püspök a Szent Margit-ereklyékkel való zarándoklás után beszédet mondott, amelyben hangsúlyozta, hogy nem szabad engedni, hogy Istent a közéletből kizárják. A vallásoktatás nem lehet fakultatív. Intette a hallgatóságot, hogy minden magyar éljen egymással békében a haza közös javára. Másként új bábeli torony keletkezik.

Az első pénz legyen az Úristené. Brazíliában az újonnan vert pénzből az állami pénzverő intézetnek tisztviselői és munkásai a első ezer darabot ajándékul felajánlották az Eucharisztikus Jézusnak, átadva az összeget a rio-de-janeiról bíboros érseknek. Az első pénz felajánlása Istennek különben régi portugál szokás.

„Egy társaság mulasztását magam akarom helyrehozni"

Kinek köszönheti a Petőfi-Ház létrejöttét? Endrődi Sándor ismeretlen levelei a Petőfi-Házból

Megírták a lapok, hogy a *főváros* meglehetős áldozatok árán újjáépítteti a bombasérült Petőfi Házat, amely főleg Petőfi-múzeumával a közeledő centennáris év egyik látványosságának ígérkezik. Amikor a mindnyájunk szívének olyan kedves Petőfi-emlékeket őrző Petőfi Ház rendbehozásáról beszélünk, *ne legyünk hálátlan utókor* és ne feledkezzünk meg arról a férfiúról, aki negyven évvel ezelőtt — obstrukciók, pártoskodások, választójogi viták, sőt választójogi harcok között is tudott időt szakítani magának arra, hogy egyrészt a Petőfi-kultuszt ébrentartsa, másrészt pedig összegyüjtse a Petőfire vonatkozó emlékeket.

Endrődi Sándor, a Kuruc dalok költője, a Képviselőházi Napló szerkesztője, a Petőfi Társaság alelnöke volt ez a férfiú, *aki fáradhatatlan ugybuzgalmával egy Társaság évtizedes felelőtlenségét igyekezett jóvátenni*. Birtokomban van Endrődi Sándor néhány levele, amelyeket egyik vidéken élt barátjának írt és amelyekben élesen rávilágít arra a nemtörődömségre, amivel a Petőfi Társaság akkori elnöksége kátyubarekesztette a félévszázada kisértő Petőfi Ház megalapításának dolgát. Mert a Petőfi Ház, illetve *a Petőfi Múzeum létesítésének gondolata már a mult század végén felmerült*, hogy ez a felmerült gondolat, mint nagyon sok minden más, elposhadjon a multszázadvégi magyar nemtörődömség álmos útvesztőiben. Csakhogy már akkor itt volt egy lelkes férfi: *Endrődi* Sándor, aki nem engedte, hogy a gondolat elposhadjon.

Minden erejét megfeszítve, létrehozta a Petőfi Albumot, amely 1897-ben készült és 1898 március elsejére — Endrődi munkálkodása folytán, meg is jelenhetett. A Petőfi Album után a Petőfi Múzeumra vetette magát Enlrődi. 1906 május 8-án keltezett levelében a következőket írta vidéken élt barátjának:

„Kedves Barátom! Ha kimentek a szőllőtőkbe, kérlek, tedd félre a számomra a Hölgyfutár és a Nővilág általad emlitett példányait, s alkalmilag — ha el nem feleded — légy szíves azokat nekem felhasználás végett Bpestre felküldeni. *Folyvást Petőfin dolgozom s már annyira belelovagoltam magamat* (az eddigi eredmény nagyon szép), *hogy most már alig lehet velem egyébről beszélni.*

Egy Társaságnak 30 éves mulasztását magam akarom helyrehozni — *vezeklésül, mint alelnök. Félig szégyenérzet sarkal, félig ambició, de megcsinál..n!*"

Egy év mulva, 1907 december 7-én kelt levelében ezt írta Endrődi:

„...terminusok vannak a nyakamon, s itt a *Petőfi Ház* is a maga felelősségével. Igazán mondom neked, 48 órából kellene a napot megcsinálnom, hogy kijöjjek vele..."

De „kijött" vele és a Petőfi Házat is megcsinálta. A páratlan értékű muzeális anyag összegyüjtése nagyrészben az Endrődi fáradhatatlanságának, lelkesedésének és nem utolsósorban a Petőfikultuszért való nagy rajongásának köszönhető. Az átépülő Petőfi Házban — úgy véljük — illendő lenne az Endrődi Sándor emlékét is megörökíteni valamiképen.

Huzella Ödön

Ezt láttam a gyárban

(EGY PAP NAPLÓJA)

(Második közlemény)

Mikor délután hazamentem, első dolgom volt, hogy szereztem Imre bátyjától, Gézától (mérnök) egy Tangl-fizikát s kicsit olvasgattam, hogy legalább Coulombe és Ohm törvényével legyek ismét tisztában hogy klasszikus műveltségemből annyit megőriztem, hogy mi az a miliamp,. milivolt és kilovatt; vagy s világosan tudjam, mi az az Ampere, Volt és Watt s hogy a galvanométer tulajdonképpen kis feszültséget vagy kis áramerősséget mér. Még az volt a szerencsém, ehhez is inkább a milliméter és kilógramm adta az analógiát?!

Bő alkalmam nyilt megfigyelni a környezetemet. Mintegy kétszáz leány dolgozott egymás mellett, halkan csevegtek. Egyes csoportok énekeltek. Máskor is megfigyeltem őket s igazán jó benyomással távoztam. Ezek valamennyien a szó legszorosabb értelmében vett ú. n. gyárimunkás-leányok voltak s mivel ez szakmunka s megfelelő betanultságot tételez fel.. alig volt munkaszolgálatos közöttük. Mind régi, többéves alkalmazott. Jobbára munkásszülők gyermekei. Igazán meglepett az a szép, szinte ideálisnak mondható légkör, aminek tanujelét adták. Jól tudom, hogy más is van a világon azon kívül, mint amit ott beszéltek azonban legalább beszédjükben és viselkedésükben nem volt semmi ledérség, semmi kihívó, pedig nem tudták, ki vagyok, még azt sem gondolták, hogy egyetemista vagyok; munkás embernek néztek s csak egy jó hét múlva tudták meg, hogy nem műszerészinas vagy segéd vagyok s mégis igazán korrektek voltak, nemcsak azok, akik hallótávolságban dolgoztak, hanem a legtávolabbiak is s nemcsak velem szemben, hanem más férfiakkal, régi ismerősökkel szemben is. Pedig elég gyakran volt alkalmam soraik között elmennem.

A műhely ugyanis egy nagy 150 méter hosszú terem volt. Ennek úgynevezett „hátul" részében volt a mi osztályunk Mellettünk volt a csőépítés egyik része, majd az osztályunk néhány mérőállomása és zörgető ketrece. Majd a szivattyúk és a csőfejelés, aztán a csőépítés másik része, ismét szivattyúk, végül az üzemirodák egész „elől" elfalazva. Így valahányszor például az esztergapadunkhoz vagy a fúrógéphez mentem vagy az «elől» lévő mérőállomásokhoz és ketrecekhez, mindig el kellett mennem soraik között, jól ismertek és általában rokonszenves voltam többször megszólítottak és érdeklődtek, de a három hónap alatt soha egyetlen kihívásban sem volt részem, sem valami bántó megjegyezésben.

Ugyancsak ezt kell írnom, ha azokat a rejtett megfigyeléseimet összegezem, melyeket az ebédlőben tapasztaltam vagy az alatt, míg sorbanállttunk az ebédért, vagy a vége felé elég gyakran ismétlődő óvóhelyi időzéseknél. Nem mondom, történtek néha, különösen szükebb körben, férfiak részéről otrombaságok, azonban meglepő volt az a fagyos reakció s gyakran az a felszabadult hála, amivel esetleges visszautasító vagy maró megjegyzésemet nyugtázták — Nem akarok szerénytelen lenni, de meglehetősen sokat forgolódtam az emberek között s többször voltam inkognitóban lányok között is s ha nem is egészen, de majdnem igazat kell adnom egy jó ismerősömnek, aki így jellemezte nemét; még a férfiaknál is izléstelenebbül és otrombábban tudnak beszélni

Többféle társadalmi osztályhoz tartozó lányokat ismerek, s jól ismerem a közös életüket is, azt kell mondanom, hogy az ú. n. úrilányok sokkal rafináltabbak, üresebbek és léhábbak, mint ezek az egyszerű munkáscsaládok gyermekei... Nem mondom, hogy itt-ott nincs meg a maguk kis helytelenségük, azonban annyi biztos, hogy ha hibásak is, legalább nem perverzek és nem kérkednek a bűnnel. Ha a természet gyarlósága és a sors mostohasága következtében lecsúsznak is, természetesek maradnak és nem természetellenesek.

Mint kis vigasztaló momentumot szeretném ezt leszürni, s ezzel is kifejezésre juttatni azt a meggyőződésemet, hogy a társadalomnak a reklámszerint Krisztustól legtávolabb hajlott rétege *nincs is olyan távol*, mert *a természettörvény és a természetes jó még nem halt ki belőle*, s a nagy vágy a komoly, tartalmas élet: az anyaság, gyermek, család után erősen él bennük, s ösztönösen kapaszkodnak mindenbe, ami tisztulás, megújhodás felé mutat.

(Folytatjuk)

Pártpolitikai okok késleltetik

a tudósok 50%-os fizetés-pótlékának kiutalását

Mint ismeretes, az egyik legnagyobb politikai párt nyomására, mintegy négy hét előtt a Gazdasági Főtanács elhatározta, hogy tudományos életünk hathatósabb támogatása céljából az egyetemi tanároknak 50, az egyetemek és tudományos intézetek tisztviselői számára pedig 40 százalékos fizetésemelést juttat. Az előterjesztés, amit egyébként a minisztertanács is jóváhagyott, általános örömet keltett a tudósvilágban, mert nem kevesebbet jelentett, mint azt, hogy különösen a tulajdonképpeni kutatómunkát végző, beosztott fiatal tudósok, eddigi 350—400 forintos fizetése 7—800 forintra emelkedik.

Az általános örömet azonban keserűség váltotta fel, mert augusztus 1-én a tudósok az egyébként is elrendelt 20 százalékos fizetésemelésen kívül nem kaptak semmit s érdeklődésükre a Központi Illetményhivatal kijelentette, hogy bár tudnak az intézkedésről, a hivatalos rendelet nem érkezett meg, a magyar tudóstársadalomnak szánt fizetésemelést tehát nem lehetett számfejteni.

Amikor az érdekeltek utánanéztek a késedelem okának, kiderült, hogy az egyik párt pénzügyminisztériumi államtitkáránál akadt meg a rendelet, aki állítólag azért halasztja az ügy elintézését, mert a fizetésemelést a Gazdasági Főtanács egy másik párt ajánlatára határozta el. Végelemzésben tehát az a szomorú helyzet állt elő, hogy a magyar tudósvilág megsegítése választási kortesfogás szinvonaláig süllyedt le, ezt pedig a magyar kultúrtársadalom talán mégsem érdemli meg.

A késedelem hivatalos indokolásául azt hozzák fel, hogy a pénzügyminisztérium álláspontja szerint csupán az egyetemi tanároknak jár a magasabb. felemelt fizetés; ebben az esetben azonban éppen a „beosztott", kisfizetésű, de önálló kutatómunkát végző tudósok maradnának ki a kedvezményből.

Kétségtelen azonban, hogy tudományos életünk megsegítése független minden pártpolitikától s hogy magasan áll minden kortézia fölött; az elhatározott és minden fórumon keresztüljutott rendelkezésnek tehát minél előbb érvényt kell szerezni. Vagy pedig joggal merülhet fel az a gyanu, hogy az egész ötlet csupán néhány hangzatos ujsághír kedvéért született meg....

Hazánk

A Demokrata Néppárt lapja

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

Dr BARANKOVICS ISTVÁN

főszerkesztő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: IX, Üllői-út 19. Telefon: 188—387.

Nyomatott: Hungária Hírlapnyomda Rt. Bpest, V. Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Felelős: dr Bródy László.

Terjeszti a Glóbus hírlap- és könyvterjesztő vállalat, Budapest, Nagymező-u. 26. Telefon: 124-874

VASÁRNAP A TANYÁN

Póhalom, 1947 augusztus.

A dombocska, honnan végtelennek tetsző messzeségbe látni a fátlan, itt-ott szikes, kopár határban, itt magasodott már Árpád idejében is. Úgy lehet, hogy még a rómaiak rakatták rabszolgahaddal s a pogány istenek oltára magasodott rajta. Később a népvándorlás hadai őrtüzeket, jelzőtüzeket gyújtottak a dombon. A honfoglalás korában úgy nevezték: Apróhalom. Bizonyára áldoztak rajta magyar táltosok is. 1560 körül már népes település egy akkori jobbágyelköltözési per bizonysága szerint. A török hódoltságkor eltűnik a domb vidékéről a nép s sokáig csak az üres, néma pusztaság veszi körül. De azután az uralkodó odaajándékozza egyik jó szolgájának. Nagyúri birtok lesz belőle. A dombocskára kastély épül. De az Apróhalom, — mintha nem tűrhetné, hogy hátán egyetlen ember kényelmének kultuszára viseljen köveket s levetné hátáról azt, aki uralja —, utolsó úri birtoklójától megszabadul. Még a földosztás előtt 1938-ban kisbirtok bérletekbe kerül a föld. A báró Afrikában vadászik: az Apróhalmon nem életét s nem vérét áldozza a földért és népéért, csak az adósságot hordja rá.

Póhalmon kisbérletek keletkeznek, pirosceserepes, fehér, takaros tanyák épülnek. Ma aztán, a földosztás után, az új törvények szerint minden kisbérlet a bérlő tulajdona már, véglegesen és visszavonhatatlanul. Szövetkezet van ma Póhalom pusztán, tanyai iskola. Igaz, kicsi, nem felel már meg a célnak és időnek. Új kell helyette. A halomra épült kastélyból földműves kaszinó lett. Itt gyűlnek össze a tanya férfiai, asszonyai, gyűlésre, megbeszélésre, kultúrdélutánra. A domb, honnan az egész messzi határt belátni, a túrkevei tornyot, meg a gyomait is, ma ősi hivatásának megfelelően kultuszhely, a parasztság fejlődésének egyik kicsiny őrhelye.

A kaszinó nem valami kényelmes, úri kaszinó. Nincsenek benne klubfotelek könyvtára sincs, rádiója se, s még egy megfelelő szobája se előadásra alkalmas emelvénnyel. Az emberek durva falócákon ülnek ha összejönnek s nem esik benne evés-ivás. De a falán egy béresi sorból új földes gazdává lett parasztembernek, bizonyos Ugrin Péternek csodálatos három festménye látható. Nem valami tanulatlan őstehetség szépelgései ezek. Ellenkezőleg, okos, világos látképek, alap- és tervrajzok Póhalom puszta multjáról, jelenéről és jövőjéről.

A *mult* képén, a véghetetlen, egybeszabott nagybirtokon *másnak* szánt a paraszt.

A *jelen képén* (a földosztás előtti küzködés, az első tanyák építésének idején volt a jelen) éppen árvíz önti el a kisbérletben vergődő Zs. Timár András tanyáját.

A *jövő* képén jól elgondolt tervrajz alapján virruló község Póhalom puszta. Az egyforma kisbirtokokon épült szép házakkal, egyenes utcákkal, templommal, szövetkezettel, iskolával.

— Merész álom volt ezt megfesteni akkor! — mondja Pap Zsigmond. — Ma már kevés. A tanya problémája ma már más. Legelső sorban való a népoktatás kor- és célszerű megszervezése. Nekünk *tanyai internátusok kellenek!*

Gyoma 10 kilóméterre van Póhalompusztáról, a parasztdolgozók gimnáziumában félévig tartó szemeszterek alatt, este 6—8 óra között 24 fiatal végzi a gimnázium reális és humánus tagozatát. (Mezőtúron vizsgáznak.) De olyan, aki kinti tanyáról való, csak négy van. A többi falusi. Két fiatal jár be Póhalompusztáról Gyomára a parasztdolgozók gimnáziumába, Zs. Timár András két gyermke. A 24 éves Mária és a 20 éves András. Mindketten most végezték az V. gimnáziumot. Nem az a panaszuk, hogy a 8 hold kukoricát is ők ketten kapálták meg a tanulás mellett, hanem az, hogy 10 kilométert naponta oda és vissza csak olyan időveszteséggel tehetnek meg, ami sehogysem fizeti ki magát. Hát még azok, akik 20—30 kilométerre laknak a falutól. Ezért gondolja Papp Zsigmond, hogy az igazán korszerű és a nép érdekét néző nevelésügy elintézése az volna, hogy egy-egy tanyaközpontba bentlakással járó iskolákat létesítsenek. És ne csak népfőiskolákat. Ne csak népi kollégiumot a messzi városokban. Hanem a kicsiny. első elemista számára is legyen olyan internátus, ahol élelmezik, ápolják, gondozzák, tisztaságra, magaviseletre szoktatják egészségét óvják, testedző játékra szoktatják és a tanulásra felügyelnek,

— Nem szégyen a való helyzetet bevallani — Magyarázza Papp Zsigmond. — Nem ér rá a tanyai asszony úgy gondozni a gyerekét, ahogyan az egészséges fejlődés megkövetelné. A télen az iskolásokat háromszor is fertőtlenítettük. Hátha az a kis tanyasi gyermek az internátusban megtanulná maga tisztogatni magát, de oly alaposan és gyökeresen, hogy amikor kikerül az internátusból, az ő példájára tisztálkodjanak odahaza is, akkor máskép néznénk ki egészségügyileg. Új szokásokat csak gyermekkorban lehet elsajátítani, de a serdülő gyermek már alkalmas arra, hogy megtanítsa a maga tudományára a felnőtteket is. Mosdás, fogápolás, mind olyan dolog, amit ha egyszerre, együtt tanul meg a tanyai apróság, új alapjait veti meg az egészségügynek. Nem akarjuk mi elvenni a szülőktől a gyermekeket. Nem akarunk mi kollektív nevelést a családi nevelés rovására. Mind a magántulajdon elvén állunk. De nem látunk mai gazdasági helyzetünkben más utat az általános kultúrszínt felemelésére a tanyán, mint a gyermekek egységes nevelése!

— Nem helyzet az kérem, — mondja Papp Zsigmond, hogy a kis, 8 éves tanyasi 10 meg 15 kilométereket kutyagoljon, hóban, sárban, mezítláb. Nyáron meg libát őrizzen s disznót terelgessen. Igaz ugyan, hogy a tanyasinak szüksége van még a kis gyermeke munkájára is. De éppen ez ellen kellene végre tenni valamit, hogy a kis parasztgyerek addig, amig a nevelés alapjait meg nem kapja, s testileg is fel nem erősödik, ne korcsosodjék el az erejét meghaladó munkában. Nem azt akarjuk mi, hogy a tanyai internátus falusi, vagy városi életre nevelje a gyermekeinket. Ellenkezően azt kívánjuk kiküzdeni, hogy a tanyai életre képezzen tanyai szempontok szerint jobban fejlődött, okosabban, erejével jobban gazdálkodni tudó gyereket.

Póhalom pusztán még a szokványos, tanyai iskoláztatásra is kicsiny az iskolaépület. A tanítás még nem kezdődött el persze, lévén rekkenő nyár. Az aprónép azzal szórakozik vasárnap, míg anyjuk, apjuk a kaszinóban tárgyalja a helyzetet, hogy odasettenkedik a hatalmas földásó géphez, a „bágerhez". Vasárnap pihen a masina. Öt hatalmas földkaparó foga, mint valami mesebeli szörny szájából, úgy nyúlik ki a földmerőkanálból. Abba telepednek bele az apróságok és magyarázzák egymásnak nagy szakértelemmel, hogy hány mázsa szikes földet emel fel egyszerre a gép. Fogdossák a darút és azt vitatják, hogy mekkora megterhelést bír el a drótkötél? 8 meg 10 éves fiúcskák. A Sanvikáék földjét tavaly már megterítette a báger és az idén, az eladdig terméketlen sziken jó, dús lucerna terem. A gödörben pedig, honnan a jó földet merte ki a báger, meggyűlt egy kis esővíz. Nem sok, mert eső nem esett az idén elég, de nagy boldogság az mégis annak, aki nem fürödhetik sem Balatonban, sem fürdőszobában. A tanyai aprónép ott kergeti a kacsát, ott lubickol a gödörben. A gödör oldalára a mélyre ásott jó földbe, apró gyümölcsfákat ültetett az apjuk. Kicsiny jelek még ezek, de nem megvetendők, hogy a sziken, egy kis víz, egy pár fa jelenik meg, megjavul egy darabka föld.

— Kevés! — mondja Papp Zsigmond. Tervszerű, átfogó tanyagazdálkodás kell! És mindenekfelett új nevelés, új alapvetés a tanyakultúra számára.

— Mi kisparasztok, ha nem is egy értelemmel — mondja Zs. Timár András, mert vannak széthúzók is —, de java azon vagyunk, hogy kiküzdjük magunknak, mit Papp Zsiga bátyánk javall: **a tanyai internátusokat.**

I. R.